

LIETUVOS KARO AKADEMIJA
KRAŠTO APSAUGOS MOKYKLA

5,45 mm KALAŠNIKOVO
AUTOMATINIS ŠAUTUVAS AK74

Vilnius 1993

**LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA
KRAŠTO APSAUGOS MOKYKLA**

**5,45 MM KALAŠNIKOVO AUTOMATINIS
ŠAUTUVAS AK74**

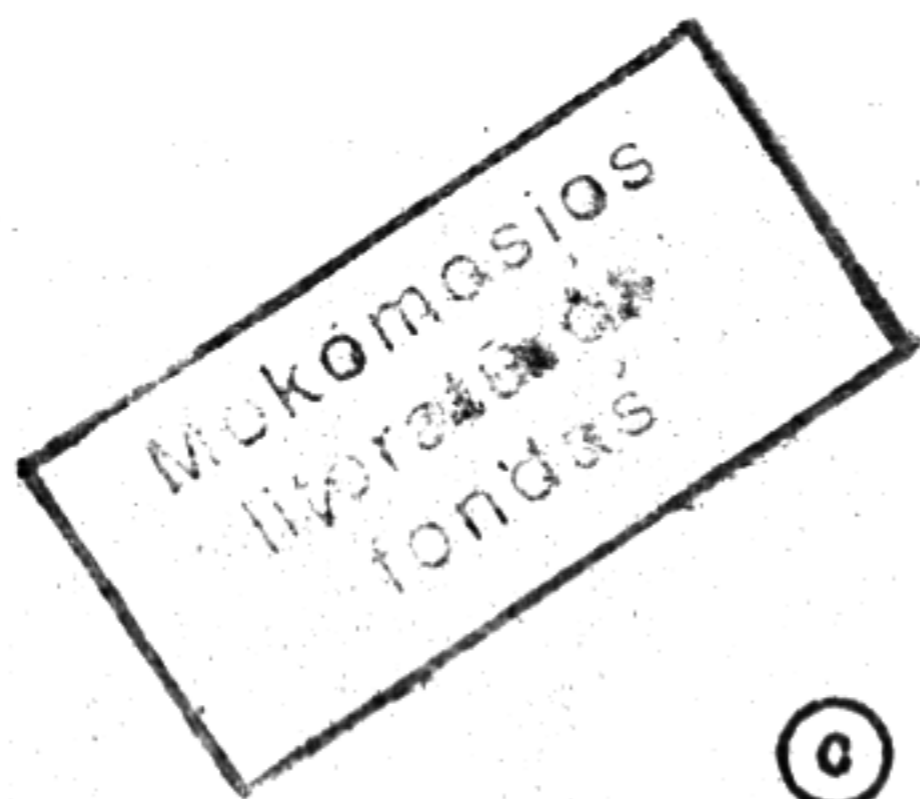
Mokymo priemonė

Vilnius 1993

Mokymo priemonę parengė Krašto apsaugos mokyklos Ginkluotės ir šaudybos katedros viršininkas pulkininkas A. Venckus.

Mokymo priemonėje aiškinama AK74 paskirtis, kovinės savybės, išardymas ir surinkimas, dalių sandara ir sąveika, priežiūra, apžiūra, šovinių sandara ir apžiūra.

Mokymo priemonė skiriama Krašto apsaugos mokyklos kariūnams, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos karininkams ir puskarininkiams.

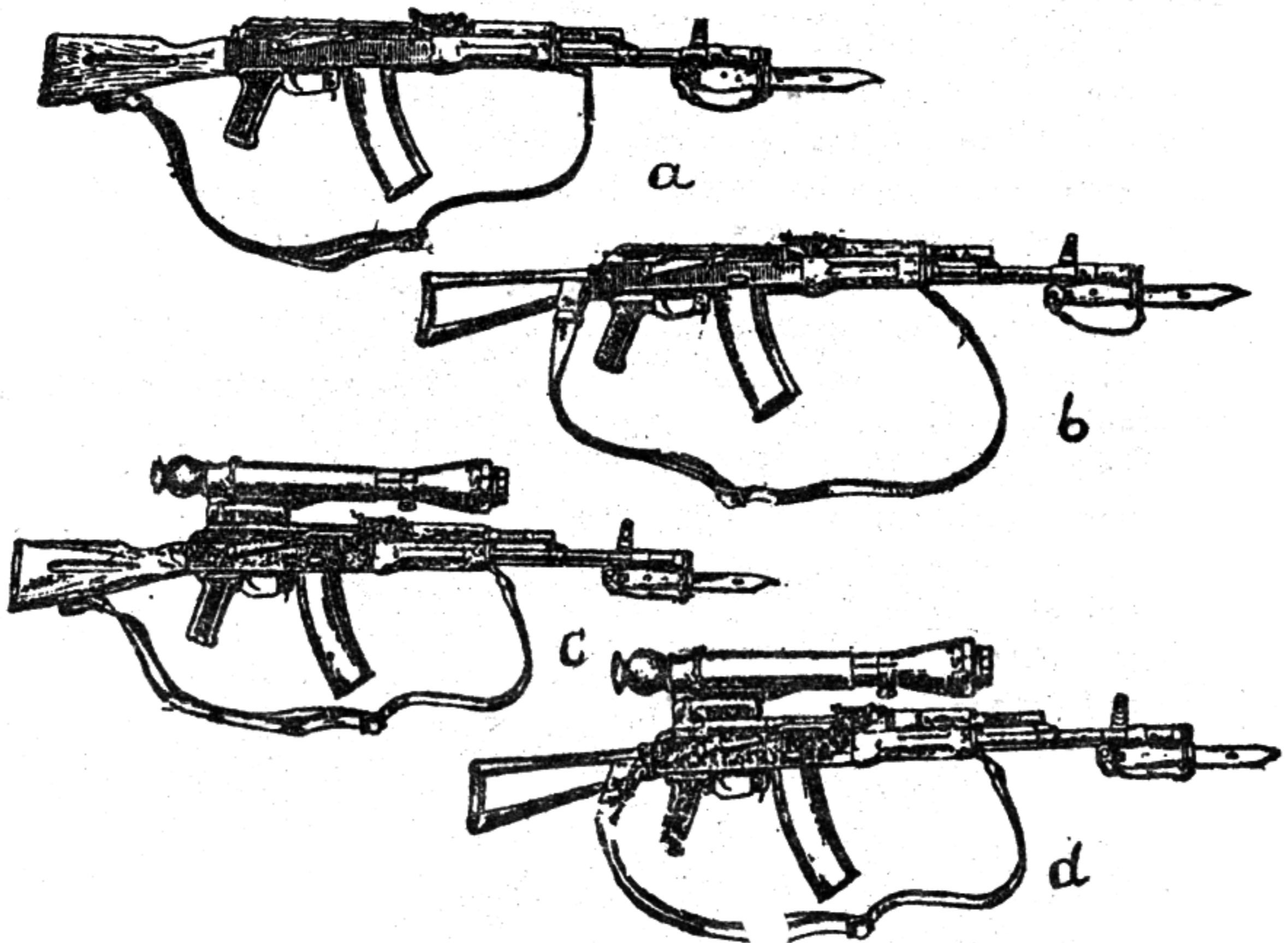

Krašto apsaugos mokykla,
1993

AUTOMATO SANDARA, SAUGUS NAUDOJIMAS, PRIEŽIŪRA IR LAIKYMAS

1. Automatinio šautuvo paskirtis ir kovinės savybės.

1.1. 5,45 mm Kalašnikovo automatinis šautuvas (1 pav.) yra individualus kario ginklas, skirtas priešui naikinti. Durtuvų kautynių atveju prie automatinio šautuvo pritaikomas durtuvas-peilis. Šaudymui ir stebėjimui nektį prie automatinių šautuvų AK74N, AK75SN tvirtinamas universalus šaulių ginklų naktinio matymo taikiklis (NSIV).

1 pav. Bendras 5,45 mm Kalašnikovo automatinio šautuvo vaizdas:

a - su medine buože (AK74); b - su sudedama buože (AKS74); c - su medine buože ir naktinio matymo taikikliu (AK74N); d - su sudedama buože ir naktinio matymo taikikliu (AKS74N).

1.2. Šaudymui iš automatinio šautuvo naudojami šoviniai su paprastomis (plienine šerdimi) ir tresuojančiomis kulkomis.

Iš automatinio šautuvo šaudoma automatinė ugnimi ir pavieniais šūviais. Pagrindinė yra automatinė ugnis: trumpos serijos iki 5 šūvių ir ilgos serijos iki 10 šūvių. Šaudant šoviniai į lizdą patenka iš dėžinės apkabos (dėtuvės), kurioje telpa 30 šovinių.

Veiksmingiausia ugnis, kai šaudoma iki 500 m atstumo. Taikli ugnis - iki 1000 m. Tiesaus šūvio atstumas į krūtinės figūros taikinį - 440 m, į bėgančią figūrą - 625 m. Sutelkta ugnis į pažemės taikinius - iki 1000 m, o į lėktuvus ir parašiutininkus - iki 500 m.

Šaudymo greitis - apie 600 šūvių per minutę.

Kovinė greitošauda: serijomis - iki 100 šūvių per minutę, pavieniais šūviais - iki 40 šūvių per minutę.

Automato be durtuvo-peilio su pilna lengvąja apkaba svoris: AK74 - 3,6 kg, AKS74 - 3,5 kg, AK74N - 5,9 kg, AKS74N - 5,8 kg.

Durtuvo-peilio su makštėmis svoris - 490 g.

2. Automatinio šautuvo sandara ir veikimas.

2.1. Automatinis šautuvas susideda iš šių pagrindinių dalių ir mechanizmų (2 pav.):

vamzdžio su uoksu, taikymo įtaisu, buože;

uokso dangtelio;

spynos rėmo su dujų vamzdeliu;

spynos;

gražiklio;

dujų vamzdelio su vamzdžio apdanga;

paleidžiamąjo-smogiamojo mechanizmo;

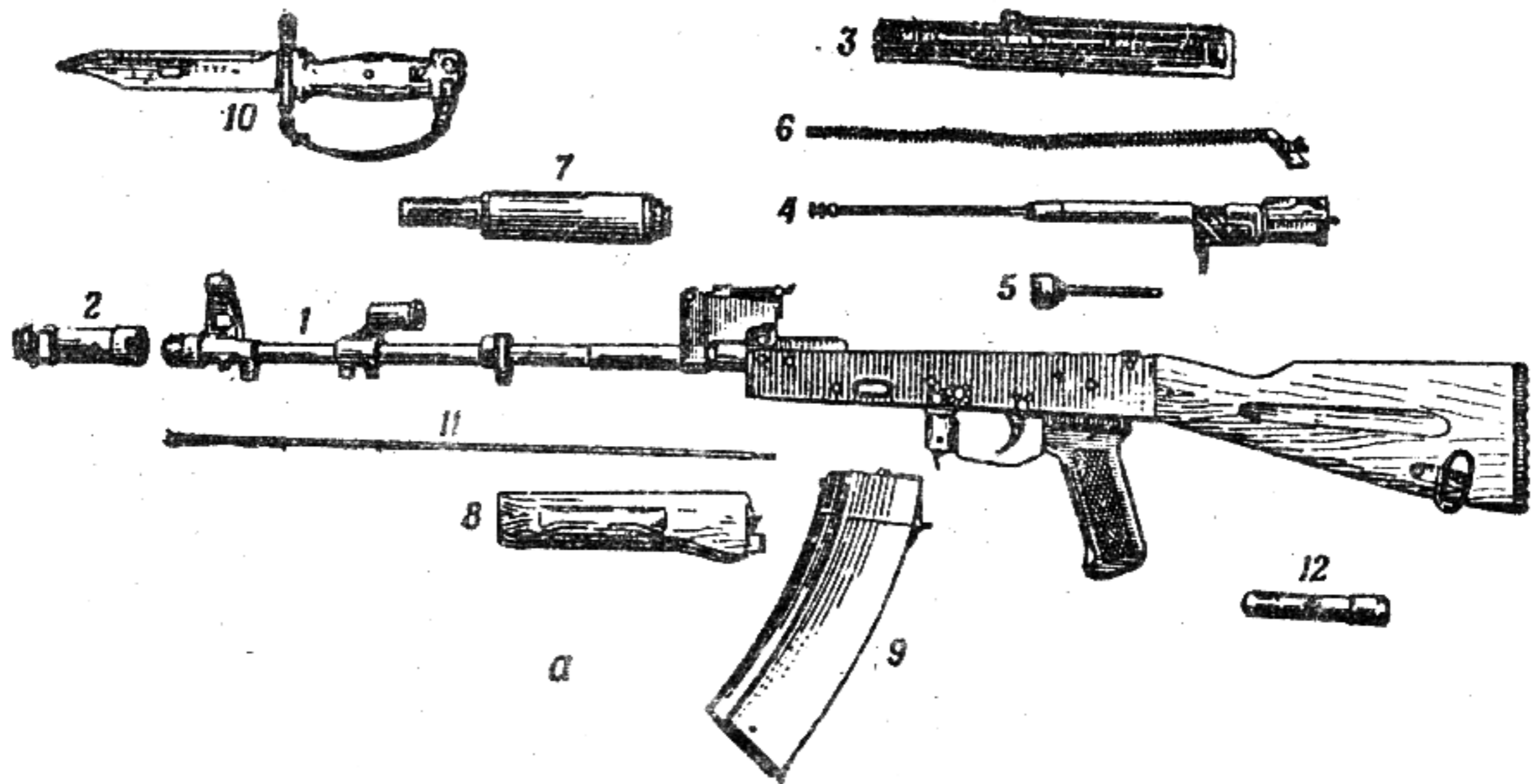
apsodo lovelio;

apkabos;

laibgalio stabdiklio-kompensatoriaus;

durtuvo-peilio..

Į automatinio šautuvo komplektą įeina priedai, diržas ir krepšelis apkaboms. Į automatinio šautuvo AKS74 komplektą, be to, įeina užvalkalas automatiniam šautuvui su kišene apkabai, o į automatinio šautuvo AK74N (AKS74N) - universalus šaulių ginklų naktinio matymo taikiklis (NSPU).

2 pav. Automatinio šautuvo pagrindinės dalys ir mechanizmai:

1 - vamzdis su uoksu, paleidžiamuoju-smogiamuoju mechanizmu, taikymo įtaisu, buože ir rankena; 2 - laibgalio stabdiklis-kompensatorius; 3 - uokso dangtelis; 4 - spynos rėmas su dujų stūmokliu; 5 - spyna; 6 - gražiklis; 7 - dujų vamzdelis su vamzdžio apdanga; 8 - apsodo lovelis; 9 - apkaba; 10 - durtuvas-peilis; 11 - grūstuvai; 12 - penalas

2.2. Automatinį veikimą užtikrina parako dujų, nukreiptų iš vamzdžio kanalo į dujų stūmoklį, jėga (slėgis).

Šūvio metu dalis parako dujų, srūvančių paskui kulka, veržiasi pro angą vamzdžio sienelėje į dujų kamerą, slėgia dujų stūmoklį ir atmeta jį kartu su spynos rėmu į užpakalinę padėtį.

Slenkant spynos rėmui atgal, spyna atidaro vamzdžio kanalą, ištraukia iš lizdo šovinio tūtą, išmeta ją lauk, o rėmas suspaudžia gražinamąją spyruoklę ir atlaužia gaiduką (gaidukas patenka į autonuleistuko užkabą).

Į priekį spynos rėmas su spyna grįžta veikiamas gražiklio. Tuo pačiu veiksmu spyna išstumia kitą šovinį į lizdą ir uždaro vamzdžio kanalą, o spynos rėmas išstumia autonuleistuko kyšulį iš gaiduko užkabos. Spyna užsidaro pasisukdama dešinėn, jos koviniui kyšuliams užlenda už uokso kovinių atramų.

Jei keitiklis nustatytas pavieniems šūviams, nuspaudus nuleistuką bus vienas šūvis. Kitam šūviui reikės atleisti nuleistuką ir vėl jį nuspausti.

Jei keitiklis nustatytas automatiniam šaudymui, tai jis tęsiasi tol, kol bus nuspaustas nuleistukas ir apkaboje bus šovinių.

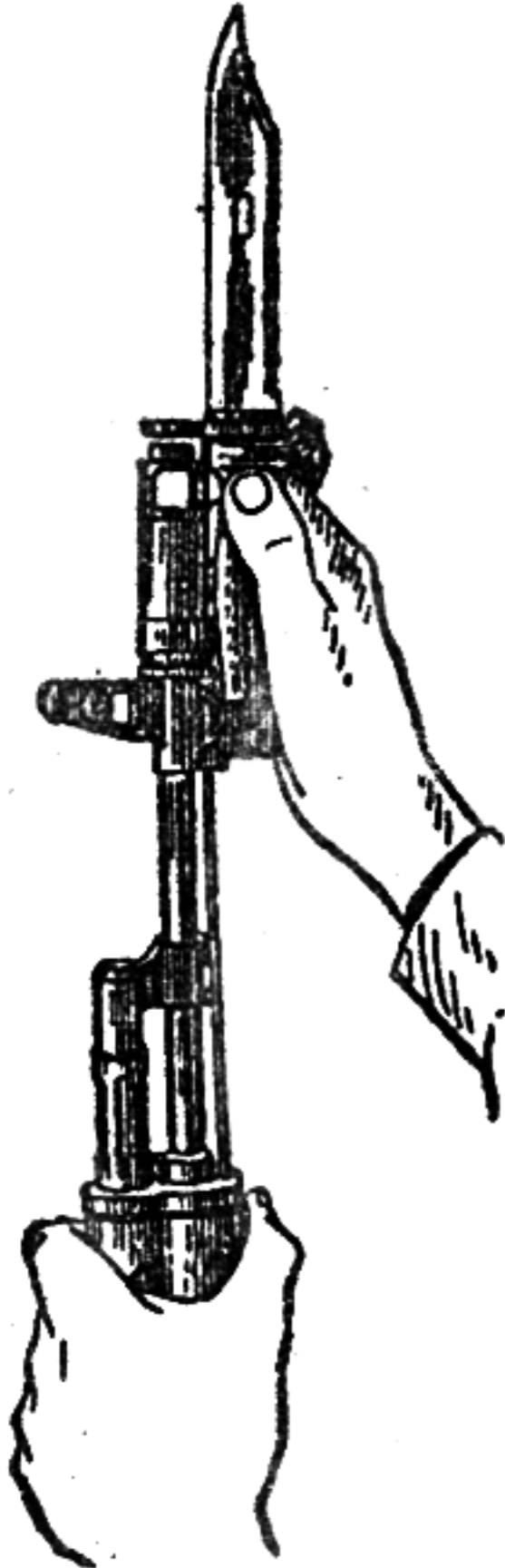
3. Durtuvo-peilio tvirtinimas ir nuėmimas.

3.1. Durtuvo-peilio tvirtinimas.

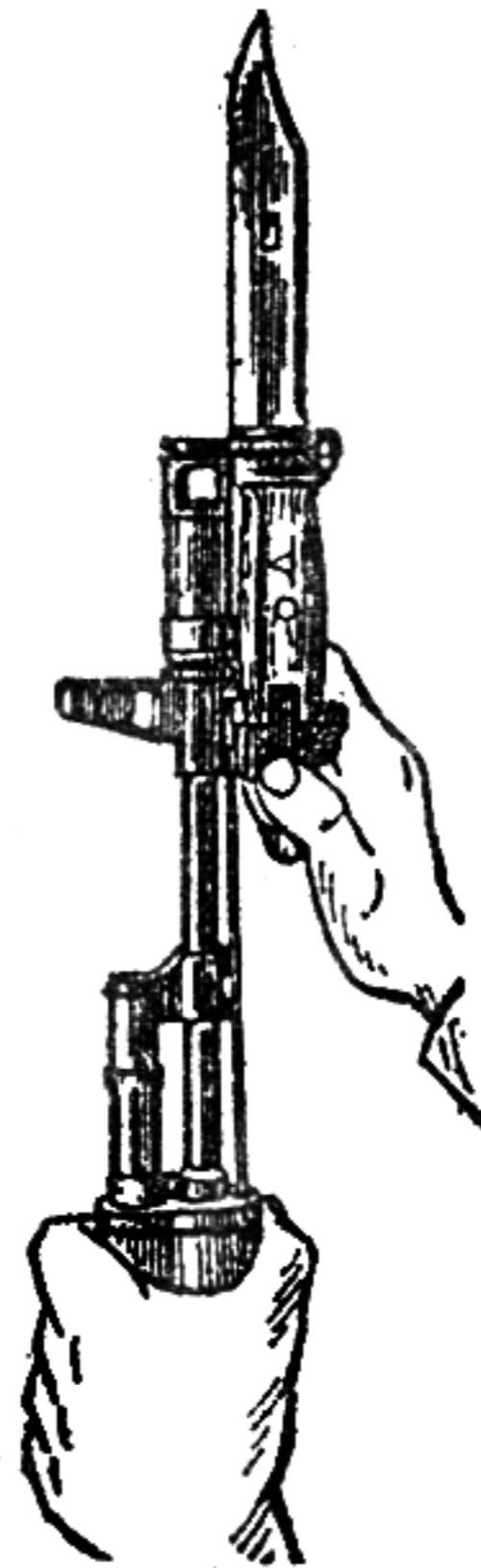
Išimti durklą-peilį iš makštų; paimiti automatinį šautuvą kaire ranka už vamzdžio apdangos ir apšodo lovelio; laikant durtuvą-peilį už rankenos dešine ranka, uždėti jį prioveliu ant kryptuko pamato atramos, o žiedu ant laibgalio stabdiklio-kompensatoriaus vainikėlio iki visiškai užsidarys spragtukas.

3.2. Durtuvo-peilio nuėmimas.

Paimiti automatinį šautuvą kaire ranka ir laikyti jį vertikaliai. Dešinės rankos rodomuoju ir didžiuoju pirštais, laikant durtuvo-peilio rankeną, nykščiu nuspausti spragtuką ir nuimti jį nuo automatinio šautuvo; įkišti durtuvą-peilį į makštis.

3 pav. Durtuvo-peilio tvirtinimas

4 pav. Durtuvo-peilio nuėmimas

4. Automatinio šautuvo išardymas ir surinkimas.

4.1. Automatinis šautuvas gali būti išardytas dalinai ir visiškai.

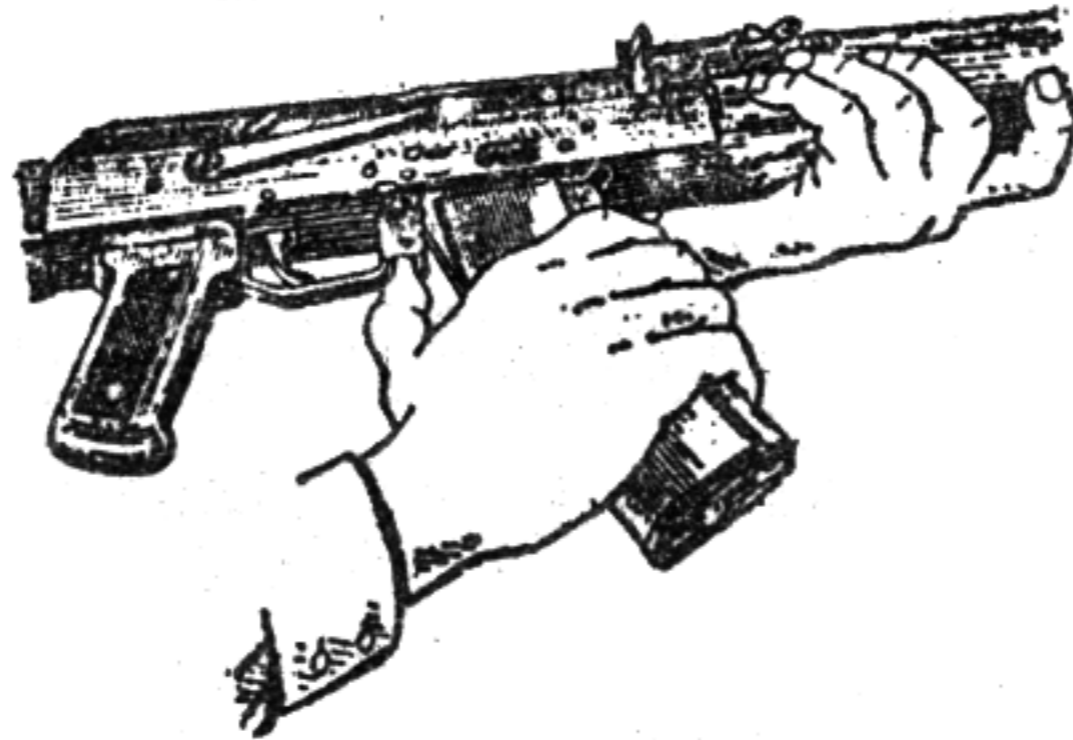
Dalinai išardoma, kai reikia išvalyti, sutepti ir patikrinti. Visiškai išardoma, kai reikia išvalyti labai užterštą automatinį šautuvą, patekusį į lietu ar sniegą, keičiant tepalą kitu, taip pat remontuojant. Draudžiama ardyti automatą be reikalo, nes tai greitina dalių ir mechanizmų susidėvėjimą.

Išardyti ir surinkti automatą reikia ant stalo ar švaraus patiesalo; dalis ir mechanizmus išdėlioti laikantis ardymo eilės, atsargiai, nekraunant vienos dalies ant kitos, nenaudoti jėgos ir staigių judesių. Surenkant automatinį šautuvą, sutikrinti dujų vamzdelio, spygnos rėmo, uokso dangtelio ir kitų dalių numerius.

Mokyti išardyti ir surinkti automatinį šautuvą leidžiama tik išimtiniais atvejais, ypač laikantis saugos reikalavimų.

4.2. Automatinio šautuvo dalinio išardymo tvarka:

4.2.1. Atskirti dėtuve. Laikant automatinį šautuvą kairiąja ranka už buožės kaklelio ar apsodo, dešiniąja apimti dėtuve spau-

5 pav. Dėtuvės atskyrimas

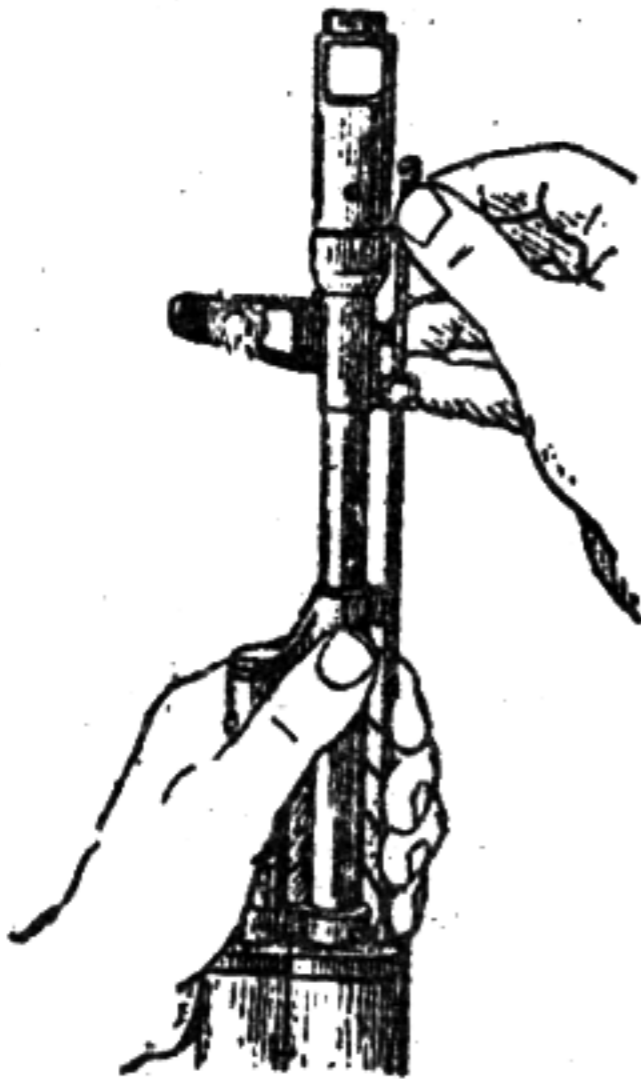
džiant nykščiu spragtuką, stumti dėtuvės apačią į priekį ir tokiu būdu ją atskirti. Po to patikrinti, ar neliko šovinio lizde. Tam tikslui reikia nuspausti žemyn keitiklį, patraukti spygnos rėmo rankenėlę atgal, apžiūrėti lizdą, paleisti rankenėlę ir nuspausti nuleistuką.

4.2.2. Išimti buožės lizdo priedų penalą. Nuspausti dešinės rankos pirštu penalo lizdo dangtelį tiek, kad penalas, veikiamas

spyruoklės, išlįstų iš lizdo; atidaryti penalą ir išimti iš jo grūstuvą, šepetėlį, atsuktuvą, išmuštuvą ir kaištėlį.

Automatinio šautuvo su sudedamąja buože penšlas būna dėtuvių krepšelio kišenėje.

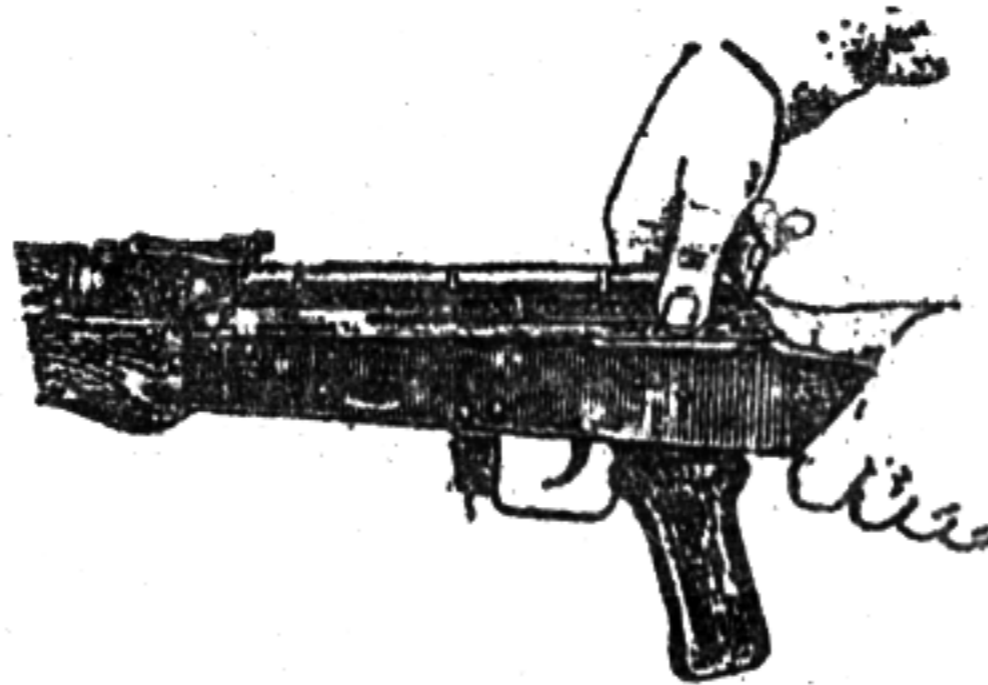
4.2.3. Išimti grūstuvą. Kairiąja ranka patraukti grūstuvo galą nuo vamzdžio tiek, kad jo galvutė išeitų iš po atramos (6 pav.) ir ištraukti grūstuvą į priekį. Išimant grūstuvą, galima naudotis išmuštuvu.

6 pav. Grūstuvo išėmimas

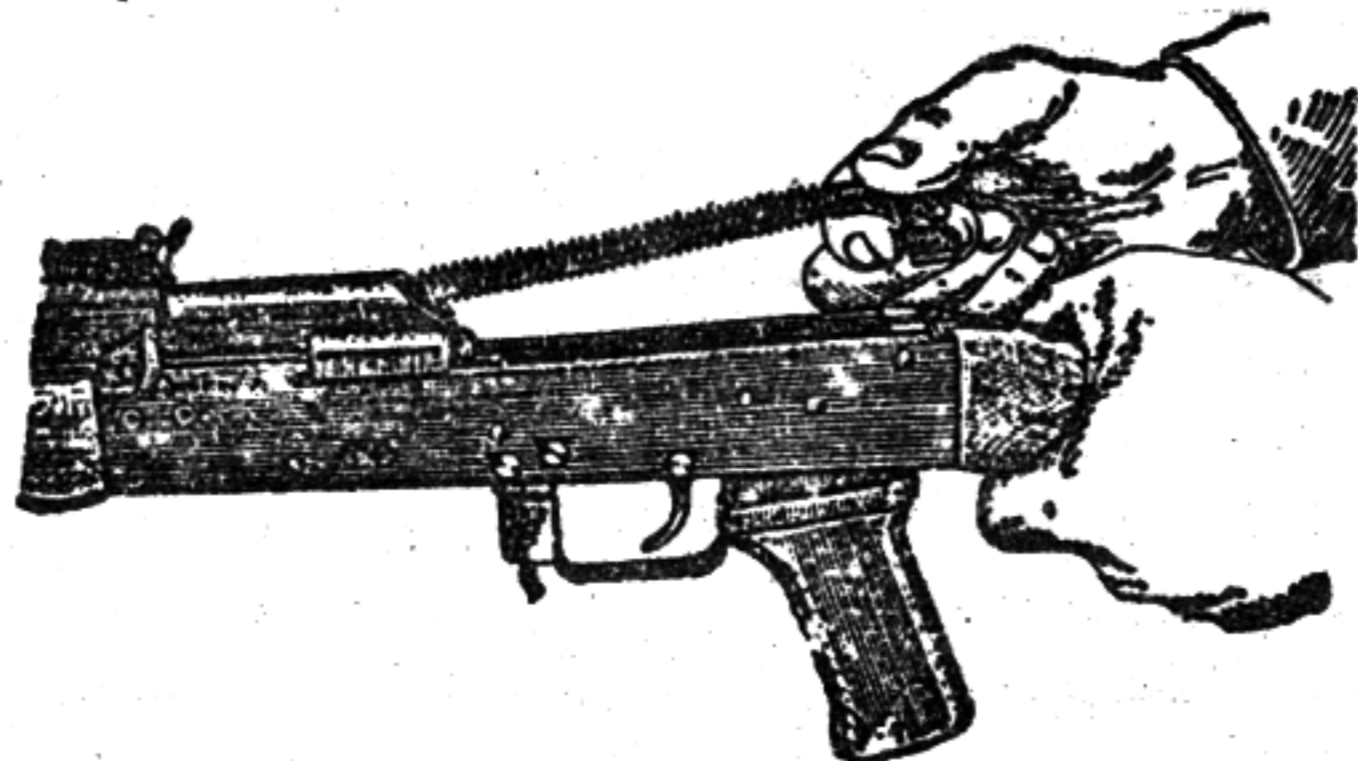
4.2.4. Nuimti laibgalio stabdiklį-kompensatorių. Atsuktuvu nuspausti stabdiklio-kompensatoriaus fiksatorių ir jį sukti prieš laikrodžio rodyklę.

4.2.5. Nuvožti uokso dangtelį. Kairiąja ranka apimti buožės kaklelį, nykščiu nuspausti gražiklio kreipiančiojo strypo kyšulį, dešiniąja kilstelėti aukštyn užpakalinę dangtelio dalį ir nuvožti jį (7 pav.).

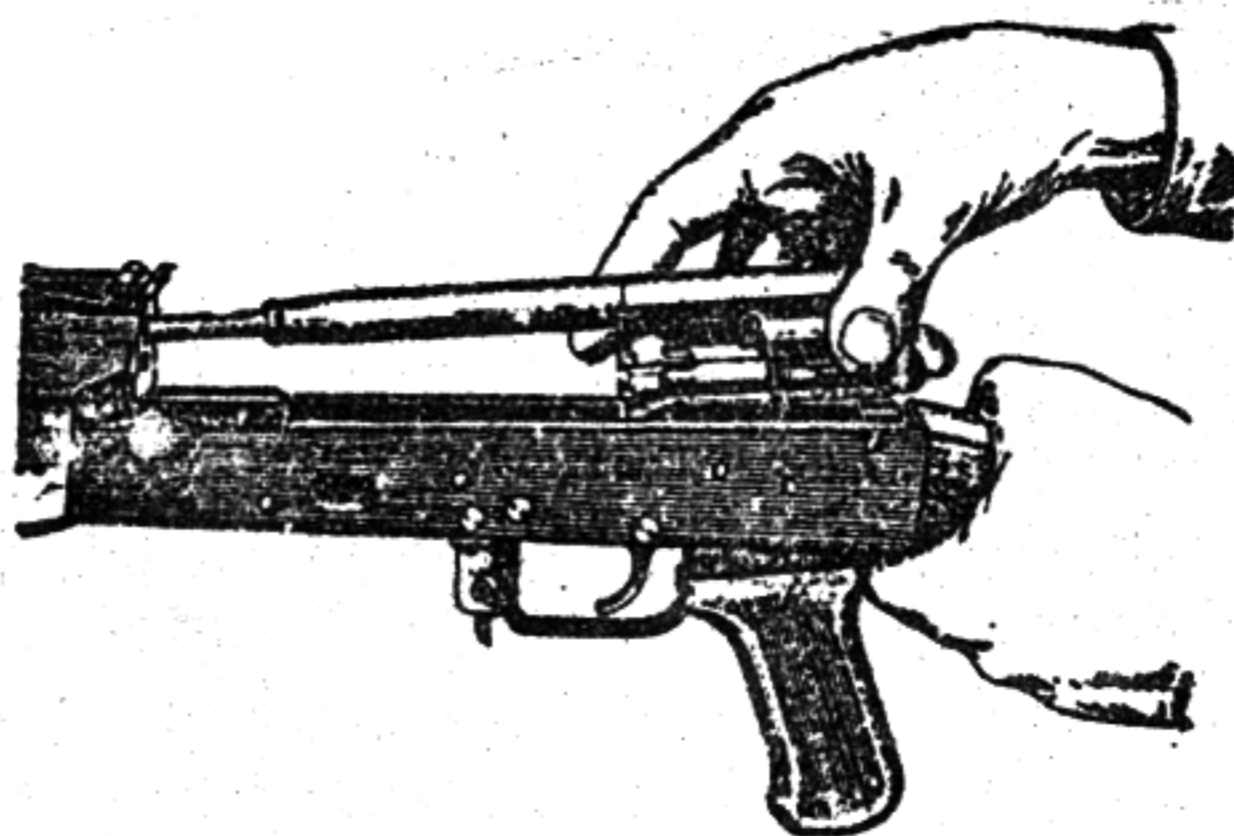
7 pav. Uokso dangtelio nuvožimas

4.2.6. Išimti gražiklį. Laikant kairiajame ranka buožės kaklelį, dešiniąja mustumti į priekį gražiklio kreipiantįjį strypą tiek, kad jo užkaba išliktų iš uokso išdrožos; pakelti kreipiančiojo strypo užpakalinį galą ir ištraukti gražiklį iš spynos rėmo (8 pav.).

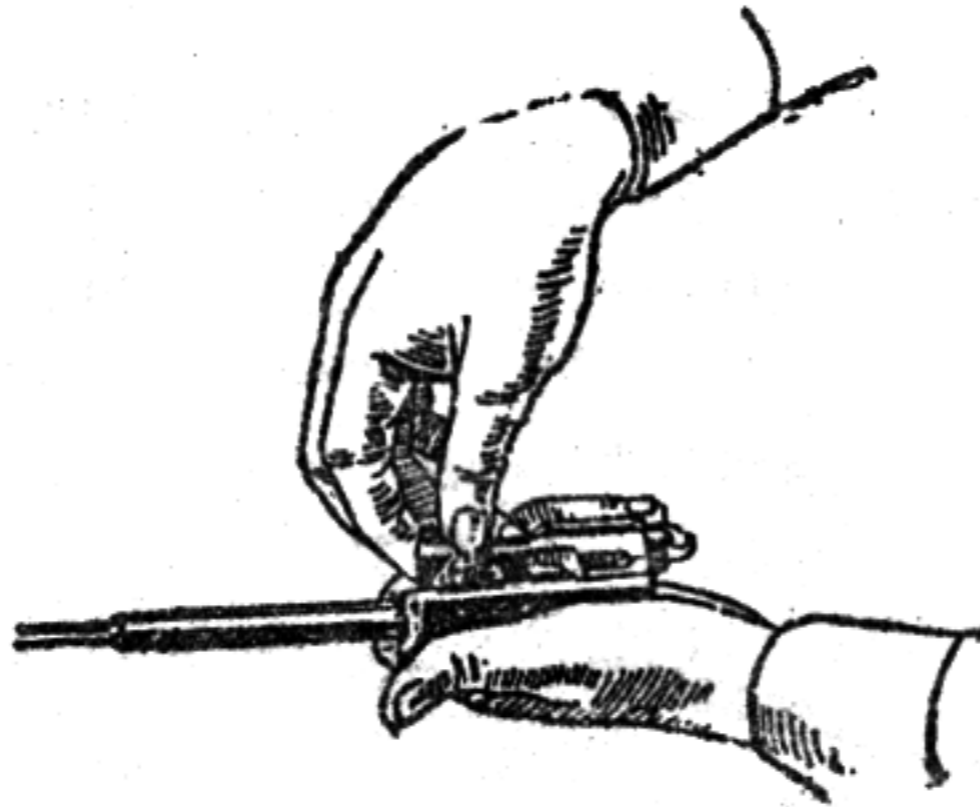
8 pav. Gražiklio ištraukimas

4.2.7. Išimti spynos rėmą su spyna. Laikant tokiu pat būdu kairiajame ranka automatinį šautuvą, dešiniąja -- patraukti spynos rėmą atgal iki galo, kilstelėti jį kartu su spyna ir išimti (9 pav.).

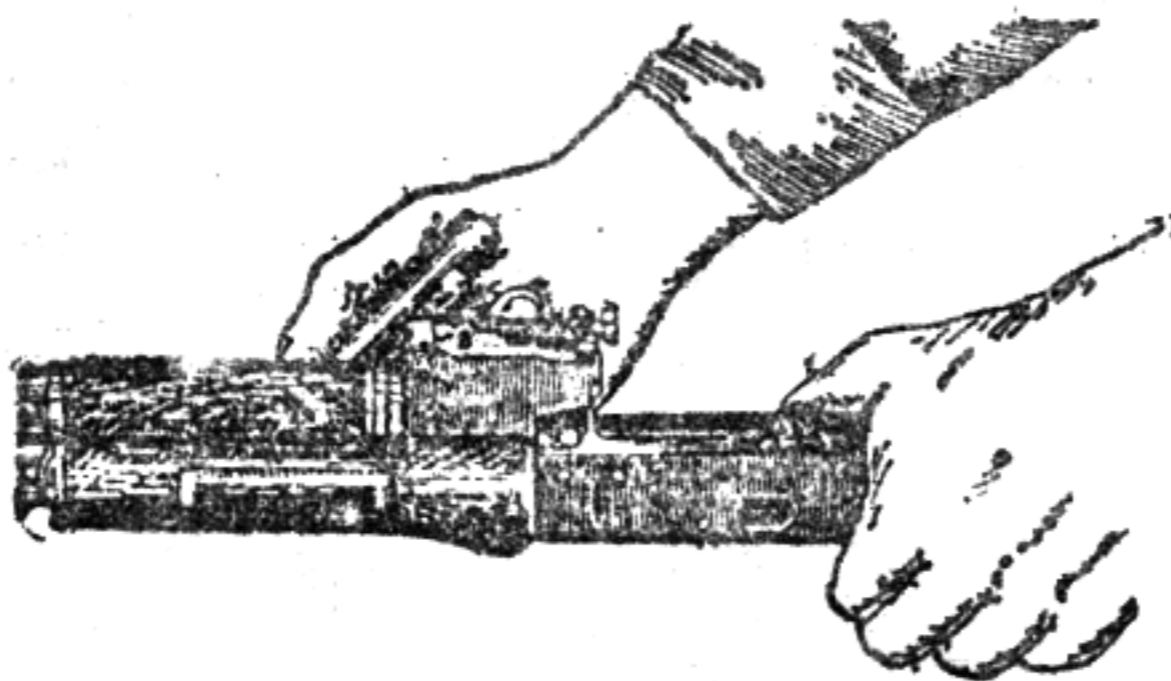
9 pav. Spynos rėmo išėmimas

4.2.8. Atskirti spyną nuo rėmo. Paimti spynos rėmą kairiajame ranka spyna aukštyn (10 pav.), dešiniąja atstumti spyną atgal, pasukti ją taip, kad kreipiantysis spynos kyšulys išliktų iš spynos rėmo figūrinės išpjovos ir ištraukti spyną į priekį.

10 pav. Spynos išėmimas iš spynos rėmo

4.2.9. Nuimti dujų vamzdelį su vamzdžio apdanga. Laikant automatinį šautuvą kairiąja ranka, dešiniąja užmauti priedų penalą stačiakampe anga ant dujų vamzdelio sklendės kyšulio, pasukti sklendę nuo savęs iki statmenos padėties (11 pav.) ir nuimti vamzdelį nuo dujų kameros antvamzdžio.

11 pav. Dujų vamzdelio uždariklio pasukimas priedų penalu

4.3. Automatinio šautuvo surinkimo po dalinio išardymo tvarka:

4.3.1. Įstatyti dujų vamzdelį su vamzdžio apdanga.

Laikant automatinį šautuvą kairiąja ranka, dešiniąja uždėti dujų vamzdelio priekinį galą ant dujų kameros antvamzdžio ir prispausti užpakalinį apdangos galą prie antvamzdžio, pasukti uždariklį, kad jo fiksatorius patektų į išėmą taikiklio pamate.

4.3.2. Įdėti spyną į rėmą. Paimti spynos rėmą kairiąja ranka, o spyną dešiniąja ir įkišti spynos cilindrinę dalį į rėmo kanalą; pasukti spyną, kad jos kreipiantysis kyšulys įeitų į figūrinę rėmo išėmą ir nustumti spyną į priekį.

4.3.3. Įstatyti spynos rėmą į uokną. Paimti spynos rėmą dešiniąja ranka taip, kad nykštys laikytų spyną priekinėje padėtyje. Kairiąja ranka apimti buožės kaklelį, dešiniąja įstumti dujų stūmoklį į taikiklio pamato ertmę ir nustumti rėmą tiek, kad uokso atlankos įeitų į rėmo griovelius, po to nestipriai prispausti prie uokso ir nustumti į priekį.

4.3.4. Įstatyti gražiklį. Dešiniąja ranka įkišti gražiklį į rėmo kanalą; spaudžiant gražinamąją spyruoklę, nustumti kreipiantįjį strypą į priekį ir, truputį spaudžiant žemyn, išsprausiti jo užkabą į uokso išilginę išėmą.

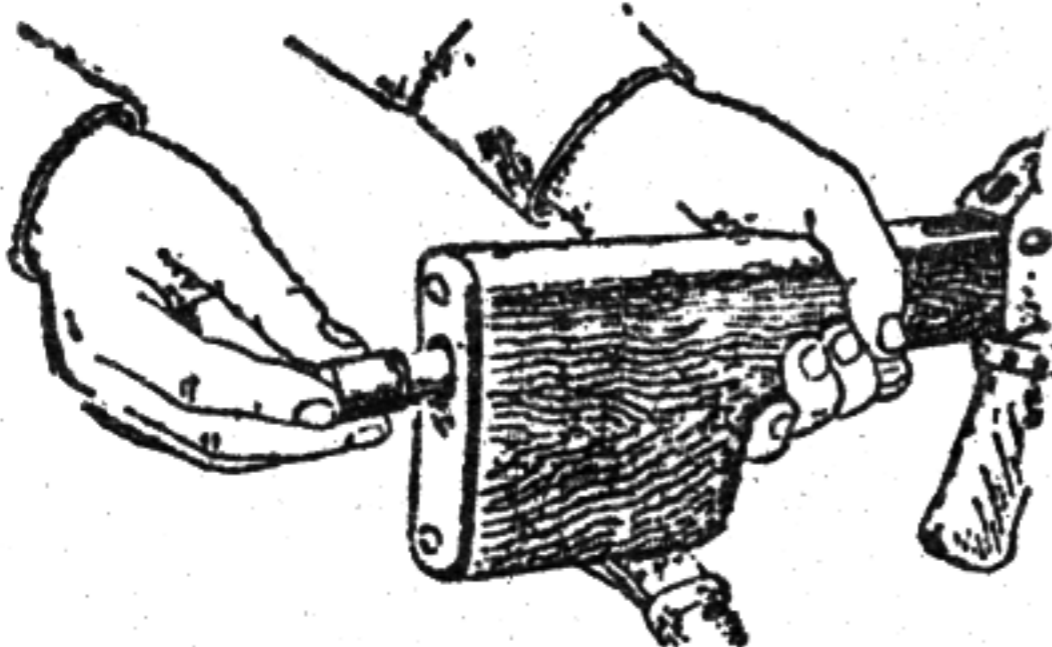
4.3.5. Uždėti uokso dangtelį. Priekinį dangtelio galą įstatyti į taikiklio pamato pusapvalę išėmą; dešinės rankos plaštaka, prilaikant užpakalinį dangtelio galą, stumti į priekį ir žemyn, kad gražiklio kyšulys įlįstų į dangtelio angą.

4.3.6. Atleisti gaiduką iš skėliamosios užkabos ir perjungti saugiklį. Paspausti nuleistuką ir pakelti keitiklį iki virtualinės ribos.

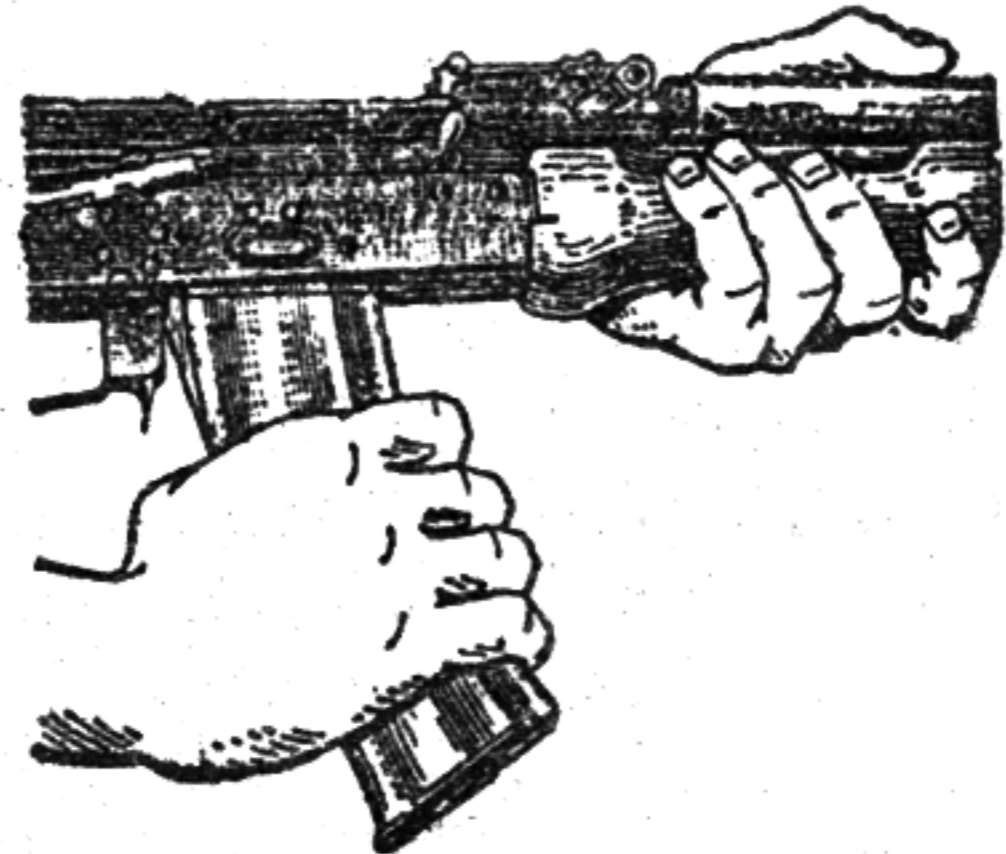
4.3.7. Užsukti laibgalio stabdiklį-kompensatorių ir užfiksuoti jį fiksiatoriumi.

4.3.8. Įstatyti grūstuvą.

4.3.9. Įdėti penalą į buožės lizdą (12 pav.). Surinkti priedus į penalą ir užsukti jo dangtelį; įstumti penalą į lizdą dangteliu į priekį tiek, kad užsivožtų lizdo dangtelis.

12 pav. Penalo įdėjimas į lizdą

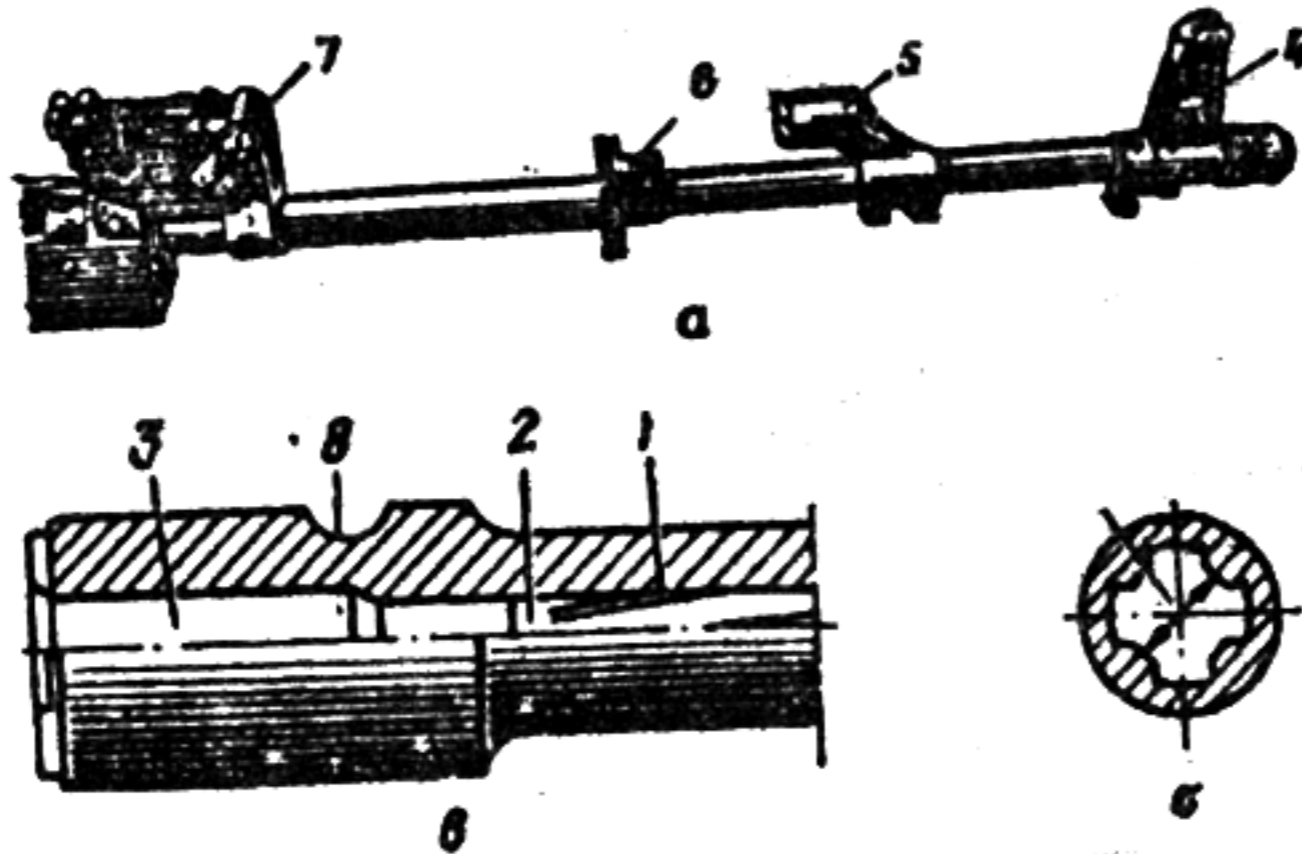
13 pav. Dėtuvės įstatymas

4.3.10. Įstatyti apšabą (13 pav.). Laikant automatinį šautuvą kairiąja ranka už buožės kaklelio ar apsodo lovelio, dešiniąja įstatyti į uokso langelį dėtuvės užkabą ir pakreipti dėtuvę į save tiek, kad spragtukas užšoktų už dėtuvės dangtelio kyšulio.

AUTOMATINIO ŠAUTUVO DALIŲ IR MECHANIZMŲ, PRIEDŲ IR ŠOVINIŲ PASKIRTIS IR SANDARA

5. Automatinio šautuvo dalių ir mechanizmų paskirtis ir sandara.

5.1. Vamzdis (14 pav.) nukreipia kulką.

14 pav. Vamzdis:

a - išorės vaizdas; b - drūtgalio pjūvis; c - vamzdžio pjūvis;
 1 - graižtvinė dalis; 2 - kulkos landa; 3 - lizdas;
 4 - kryptuko pagrindas; 5 - dujų kamera; 6 - jungiamoji mova; 7 - taikiklio trinkelė (pamatas); 8 - griovelis vamzdžio kaiščiui; 9 - sriegis

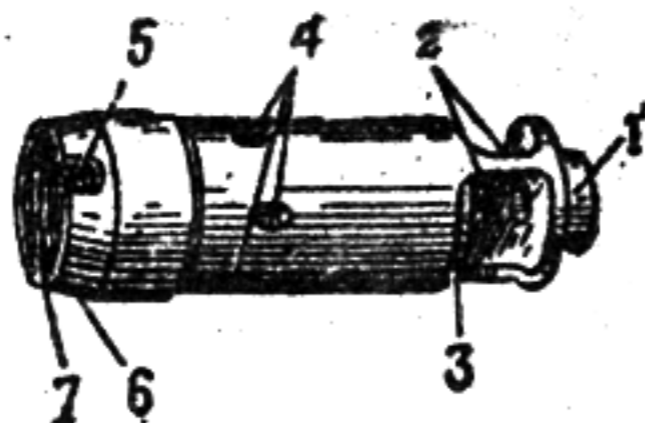
Jo kanale yra keturios graižtvos, besivejančios iš kairės viršun ir dešinėn. Graižtvos suteikia kulakai sukamąjį judesį. Tarpai tarp graižtvų vadinami laukais. Atstumas (diametras) tarp priešingų laukų vadinamas vamzdžio kanalo kalibru. Automatinio šautuvo kalibras yra 5,45 mm. Drūtgalyje kanalas, vadinamas lizdu, lygiasienis ir yra tūtos formos. Vamzdžio dalis nuo lizdo iki graižtvų pradžios vadinama kulkos lande. Vamzdžio išorėje yra: sriegis ant laibgalio, kryptuko pagrindas, dujų nukreipimo anga, dujų kamera, jungiamoji mova, taikiklio pamatas, o ant drūtgalio - išpjova išmetikliui užkabinti.

Kryptuko pagrindas, dujų kamera ir taikiklio pamatas pritvirtinti prie vamzdžio kaiščiais.

Kairiuoju sriegiu ant laibgalio užsukamas stabdiklis-kompensatorius, o šaudant tuščiais šoviniais - įvorė.

Laibgalio stabdiklis-kompensatorius (15 pav.) mažina kulką sklaidą ir atatrunkos jėgą. Jis turi dvi kameras (užpakalinę ir

prieškinę) su skylute kulkos išlėkimui. Priešakinė kamera turi vainikėlį ir stačiakampę išpjovą durtuvui-peiliui tvirtinti, bei du langus parako dujoms išeiti. Užpakalinė kamera priekyje turi du kyšulius, o vidurinėje dalyje - tris kompensacines skylutes parako dujų išėjimui. Užpakalinėje dalyje stabdiklis-kompensatorius turi vidinį sriegį užsukimui ant taikiklio pamato (trin-kelės), išėmą fiksatoriui ir skritulinę nuopjovą grūstuvo įsta-tymui.

15 pav. Leibgallio stabdiklis-kompensatorius

1 - vainikėlis; 2 - langai; 3 - plyšys; 4 - kompensacinės skylutės; 5 - išėma fiksatoriui; 6 - nuopjova; 7 - sriegis

Kryptuko pagrindas turi durtuvo-peilio atramą su skylute grūstuvui, angą kryptuko reguliatoriui, kryptuko saugiklį ir fik-satorių su spyruokle. Fiksatorius neleidžia stabdikliui-kompen-satoriui ir ivorei (šaudant tuščiais šoviniais) nusisukti nuo vamzdžio.

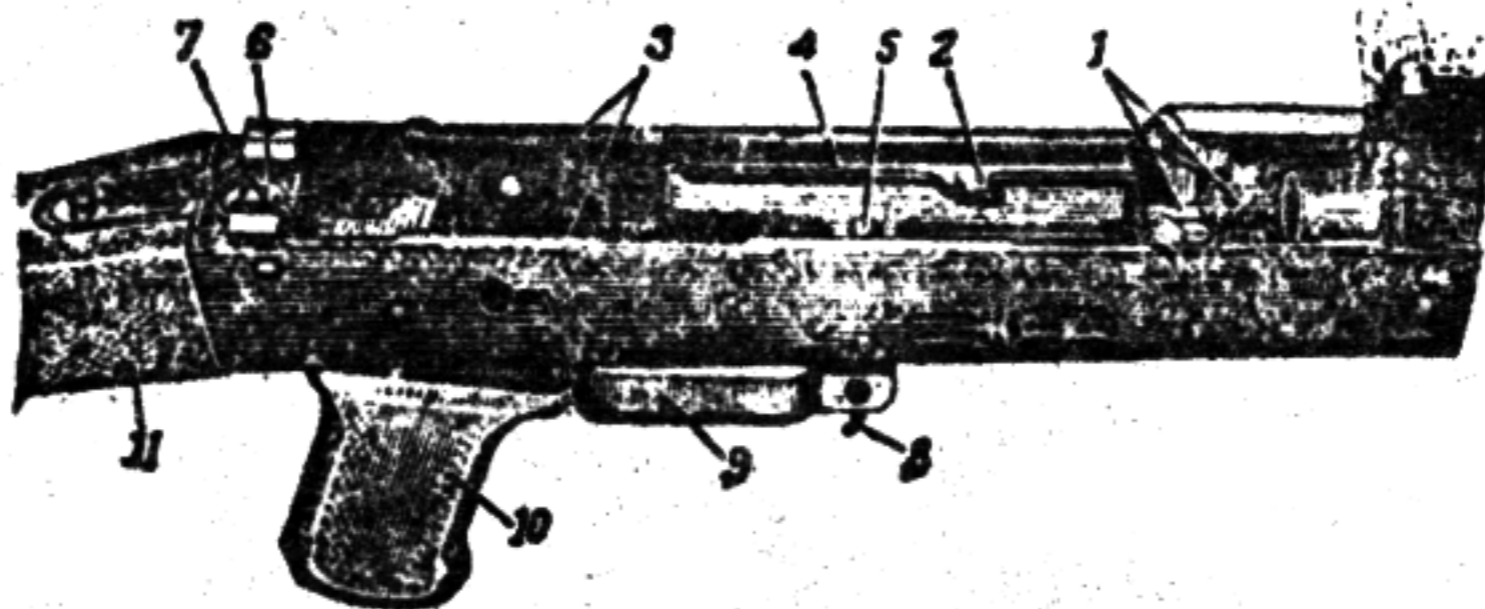
Dujų kamera nukreipia parako dujas iš vamzdžio link spynos rėmo dujų stūmoklio; ji turi antvamzdį su kanalu stūmokliui ir angomis parako dujoms išeiti, nuožulnią dujų nukreipimo angą.

Jungiamoji mova sujungia apsodo lovelį su automatiniu šautu-vu. Joje yra apsodo lovelio uždariklis, kabė diržui ir anga grūs-tuvui. Vamzdis kaiščiu sujungtas su uoksu ir nuo jo neatskiriamas.

5.2. Uoksas (16 pav.) sujungia automatinio šautuvo dalis ir mechanizmus, uždaro vamzdžio kanalą ir užrakina spyną; uokse įtai-sytas paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas. Iš viršaus uoksas uždaromas dangteliu.

Uokse yra:

viduje - išpjovos spynai užrakinti (jų užpakalinės sienelės vadinamos kovinėmis atramomis); atlankos ir kreipiantieji kyšuliai spynos rėmui su spyna nukreipti; atmušamasis kyšulys tūtai atmušti; tiltelis šoninėms uokso sienelėms sutvirtinti; kyšulys dėtuvei užkabinti ir po vieną ovalinį kyšulį šoninėse sienelėse dėtuvei nukreipti;

16 pav. Uoksas:

1 - išdrožas; 2 - atmušamasis kyšulys; 3 - atlankos; 4 - kreipiantysis kyšulys; 5 - tiltelis; 6 - išilginis griovelis (išdroža); 7 - skersinis griovelis (išdroža); 8 - dėtuvės spragtukas; 9 - nuleistuko skliautelis; 10 - pistoletinė rankena; 11 - buožė

užpakalyje viršuje - išilginis griovelis gražiklio kreipiančiojo strypo užkabai; skersinis griovelis uokso dangteliui; uodegėlė su anga buožei tvirtinti prie uokso;

šoninėse sienelėse - po keturias angas; trys iš jų paleidžiamojo-šmogiamojo mechanizmo ašims, o ketvirtoji - keitiklio kakleliams; dešinėje (sienelėje) - dvi išėmos keitiklio padėtims fiksuoti šaudant automatiškai ir pavieniui; automate su sudedama buožė dar yra angos jungiamajai movai ir buožės fiksatorių kyšuliams; apačioje - langeliai apkabai ir nuleistukui.

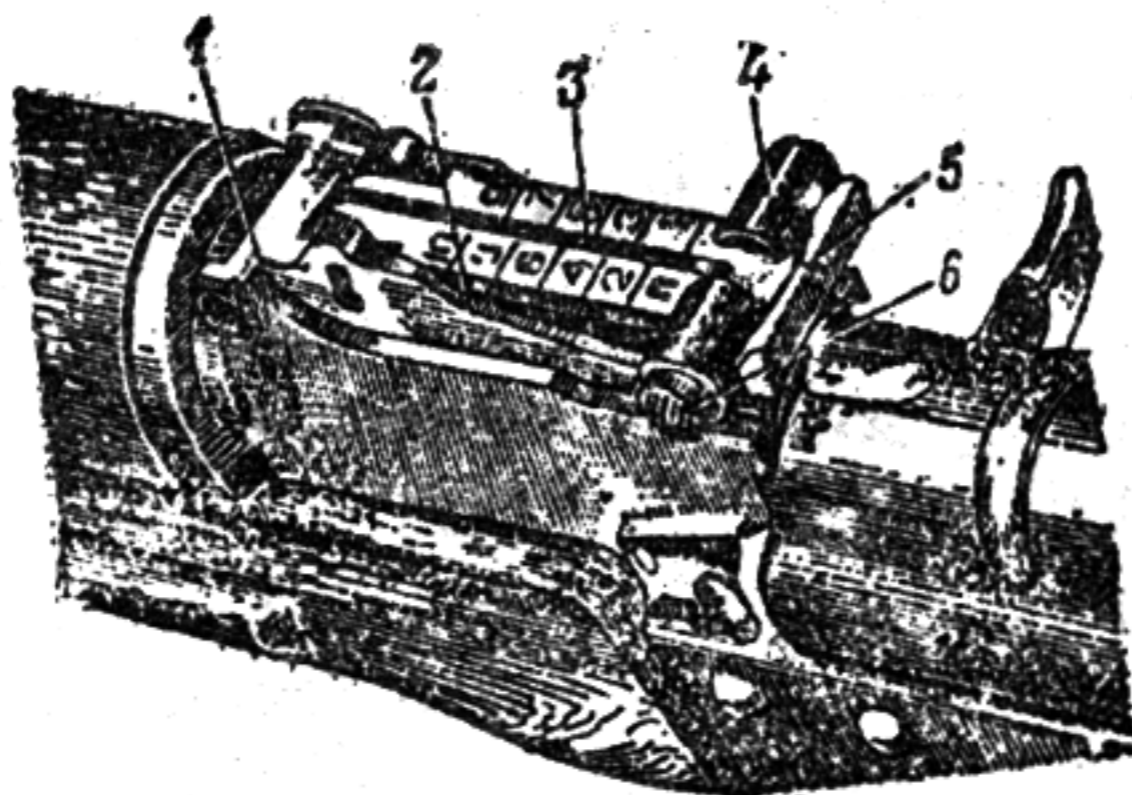
Prie uokso pritvirtinta: buožė, pistoletinė rankena ir nuleistuko skliautelis su apkabos spragtuku.

5.3. Taikymo įtaisų automatinis šautuvas nutaikomas šaudant į taikinius įvairiais atstais. Jis susideda iš taikiklio ir kryptuko.

Taikiklis (17 pav.) susideda iš taikiklio pamato (trinkelės), plokštelinės spyruoklės, taikiklio plokštelės ir žymeklio.

Taikiklio pamatas (trinkelė) turi dvi lyses, nustatomas tam tikrame aukštyje, kiaurymes taikiklio plokštei pritvirtinti, angas

kaiščiu ir dujų vamzdelio uždarikliui; viduje - plokštelinės spyruoklės ir spygnos rėmo lizdus; ant užpakalinės sienelės - pusapvalę išpjovą uokso dangteliui. Taikiklio pamatas uždėtas ant vamzdžio ir pritvirtintas kaiščiu.

17 pav. Taikiklis:

1 - taikiklio trinkelė; 2 - taikiklio lystė;
3 - taikiklio plokštelė; 4 - žymeklis; 5 - taikme-
nėlis su išpjova; 6 - žymeklio spaustukas

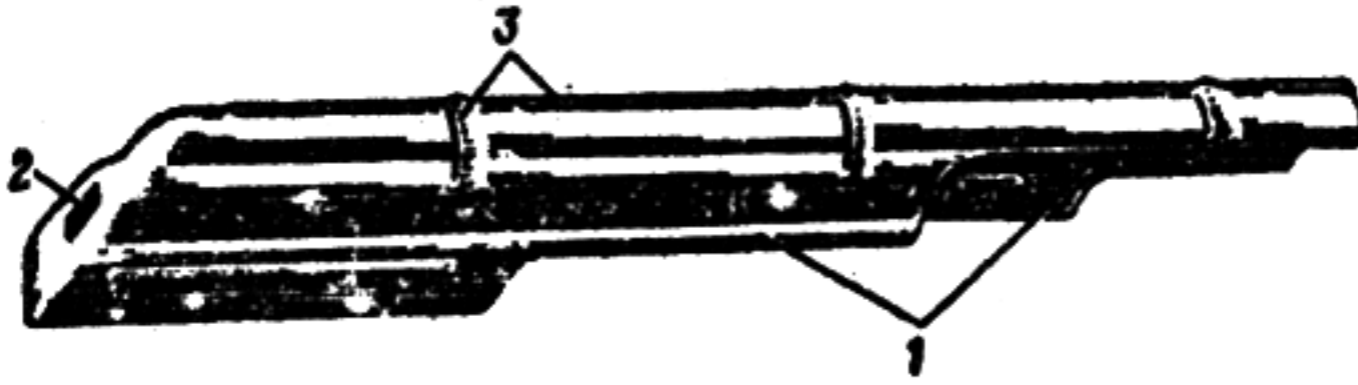
Plokštelinė spyruoklė įdėta į taikiklio pamato lizdą ir lai-
ko taikiklio plokštelę nustatytoje padėtyje.

Taikiklio plokštelė turi keterą su taikymo prapjova ir iš-
pjovas žymekliui fiksuoti spragtuko spyruokle nustatytoje padė-
tyje. Ant taikiklio plokštelės yra skalė su padalomis nuo 1 iki
10, ženklas "II". Skalės skaičiai reiškia šaudymo atstumą
šimtais metrų; "II" - pastovus taikiklio nustatymas, atitinkan-
tis padalą "4" (šaudymo nuotolis 440 m).

Žymeklis užmautas ant taikiklio plokštelės ir fiksuojamas
reikiamoje padėtyje spragtuku. Spragtukas turi dangtelį, kurį
spyruoklė išspraudžia į taikiklio plokštelės išpjovą.

Kryptukas įsuktas į slydelę, įtvirtintą kryptuko pagrinde.
Slydelėje ir kryptuko pagrinde padarytos ikartos kryptukui su-
reguliuoti.

5.4. Uokso dangtelis (18 pav.) apsaugo nuo užteršimo auto-
matinio šautuvo dalis ir mechanizmus, esančius uokse.

18 pav. Uokso dangtelis:

1 - laiptuota išpjova; 2 - anga; 3 - stangrumo briaunos

Dešinėje pusėje jis turi laiptuotą išpjovą tūtai išmesti ir spynos rėmo rankenėlės eigai; užpakalyje - angą gražiklio kreipiančiojo strypo kyšuliui. Dangtelį laiko pusapvalė išpjova taikiklio pamate, skersinis uokso griovelis ir gražiklio kreipiančiojo strypo kyšulys.

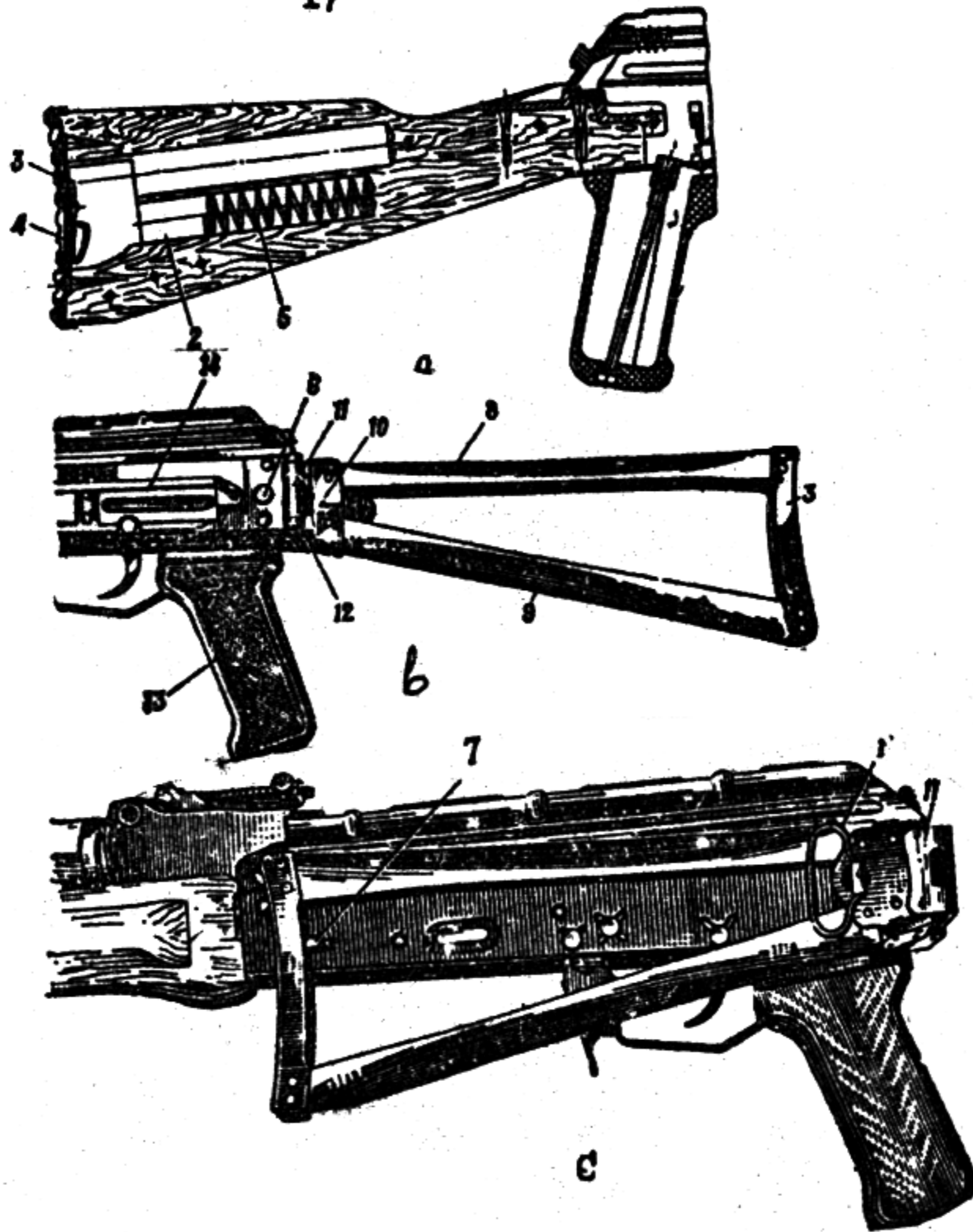
5.5. Buožė ir pistoletinė rankena (19 pav.) yra tam, kad būtų patogū šaudyti.

Medinė (plastmasinė) buožė turi kabę diržui, lizdą priedams ir metalinį padą su lizdo dangteliu. Lizde įtvirtinta spyruoklė, išstumianti priedų penalą.

Sudedamoji (sulankstomoji) buožė susideda iš dviejų trauklių, peties atramos, varžlankio, dviejų buožės fiksatorių su jungiančiuoju strypu, poveržlės su diržo kabe, gaubtelio, spyruoklės ir trijų kaištelių. Trauklių ašelės ir poveržlė užmautos ant jungiamosios movos ir suveržtos veržle. Trauklių ašelės turi dvi angas buožės fiksatorių kyšuliams, laikantiems buožę sulenktoje padėtyje. Fiksatoriai tarp savęs sujungti jungiančiuoju strypu ir nuspaudus gaubtelį juda dešinėn, o kairėn - veikiami spyruoklės.

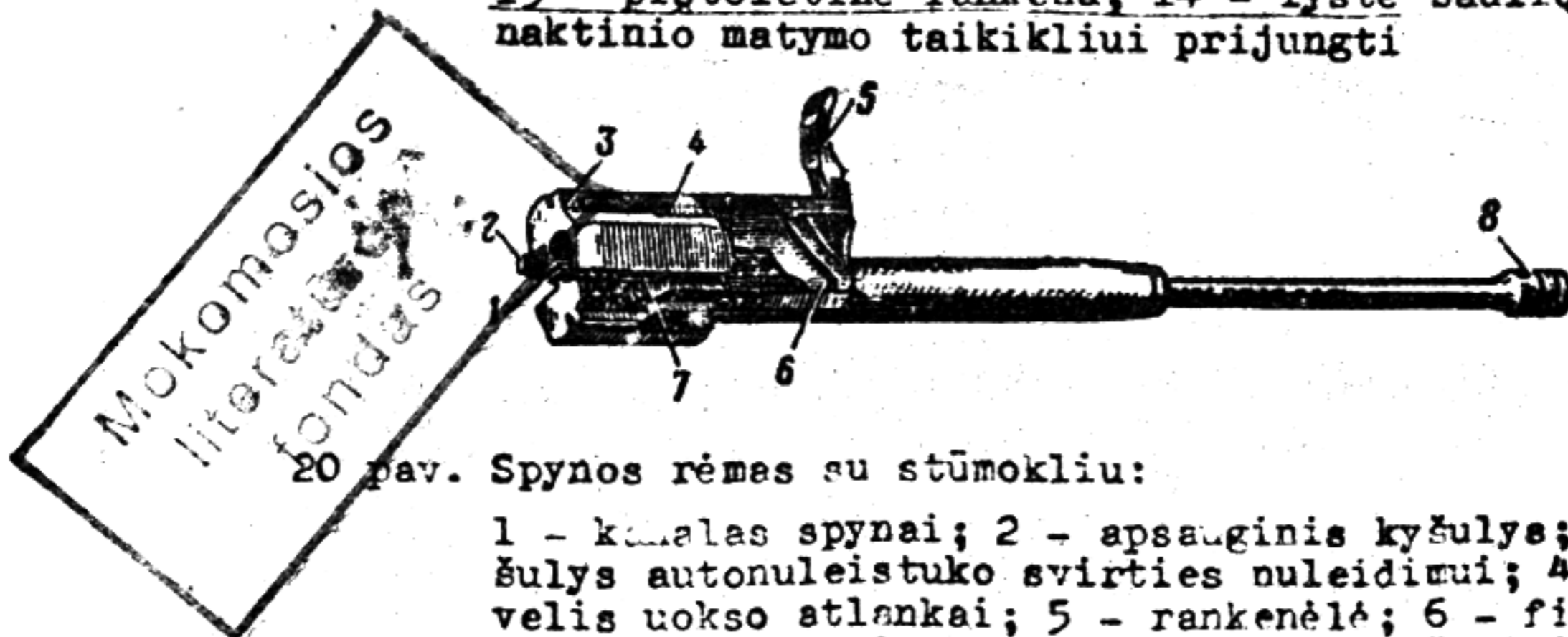
5.6. Spynos rėmas su dujų stūmokliu (20 pav.) užtikrina spynos ir peleidžiamojo-smogiamojo mechanizmo veikimą.

Spynos rėme yra: viduje - kanalai gražikliui ir spynai; užpakalyje - apsauginis kyšulys; šonuose - grioveliai, kuriais spynos rėmas slankioja uokso atlankomis; dešinėje pusėje - kyšulys autonuleistuko svirčiai pasukti ir rankena automatiniam šautuvui užtaisyti; apačioje - figūrinė išpjova spynos kreipiančiajam kyšuliui ir griovelis uokso stūšamajam kyšuliui. Priekinėje spynos rėmo dalyje įtvirtintas dujų stūmoklis.

19 pav. Buožė ir pistoletinė rankena:

a - medinė buožė; b - sudedamoji (atlenktoje padėtyje) buožė; c - sudedamoji buožė sulenktoje padėtyje;
 1 - kabė diržui; 2 - lizdas penalui; 3 - padas;
 4 - dangtelis; 5 - spyruoklė penalui išstumti; 6 - buožės fiksatoriai; 7 - buožės spragtukės; 10 - varžlankis; 11 - antgalis; 12 - jungiamoji įvorė;
 13 - pistoletinė rankena; 14 - lystė šaulių ginklų naktinio matymo taikikliui prijungti

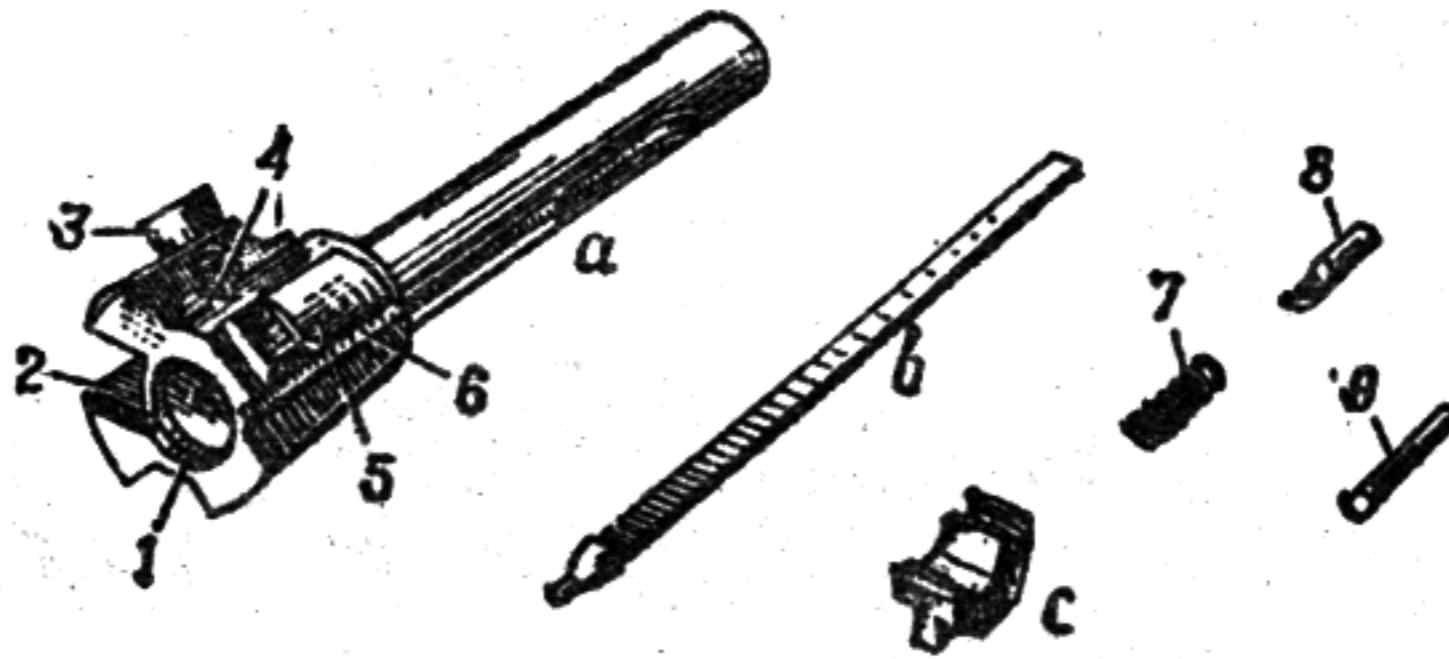

20 pav. Spynos rėmas su stūmokliu:

1 - kamalas spynai; 2 - apsauginis kyšulyš; 3 - kyšulyš autonuleistuko svirties nuleidimui; 4 - griovelis uokso atlankai; 5 - rankenėlė; 6 - figūrinė išpjova; 7 - griovelis atmušamajam kyšuliui; 8 - dujų stūmoklis

5.7. Spyna (21 pav.) istumia šovinį į lizdą, užrakiną vamzdžio kanalą, sudaužo kapsulę ir ištraukia iš lizdo šovinio tūtą (ar šovinį). Spyna susideda iš kamieno (karkaso), daužiklio, išmetiklio su spyruokle ir ašimi, kaištelio.

Spynos kamieno (karkaso) priekiniame gale yra dvi cilindrinės išpjovos tūtos dugneliui ir išmetikliui; du koviniai kyšuliai, kurie užrakinant spyną įeina į uokso išpjovas; viršuje - kreipiantysis kyšulys spynai pasukti ją užrakinant ir atrakinant; kairėje pusėje - išilginis griovelis atmušamajam kyšuliui; kamieno storgalyje-angos išmetiklio ašiai ir kaišteliui. Kamieno viduje yra kanalas daužikliui.

21 pav. Spyna:

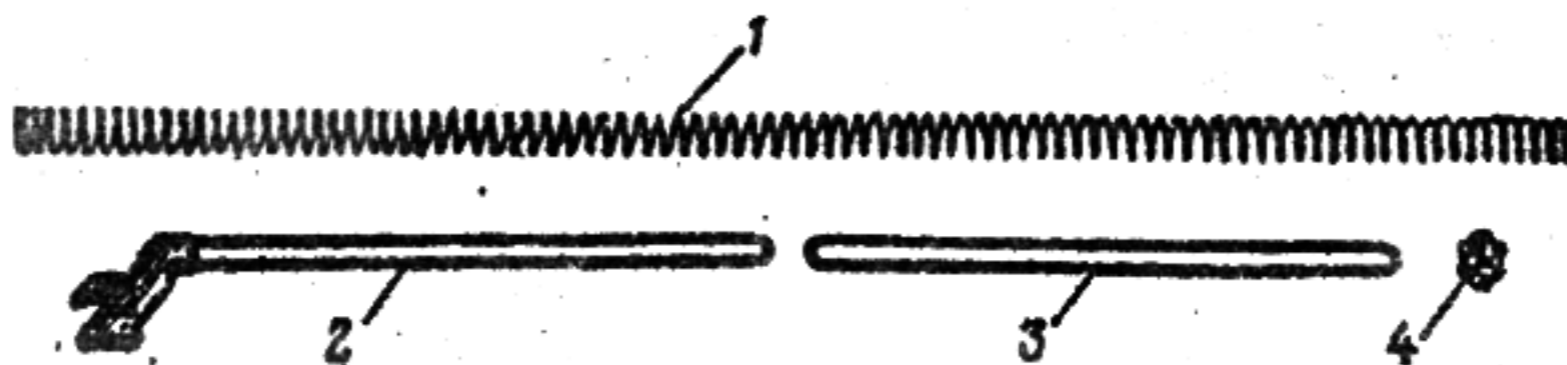
a - spynos kamienas; b - daužiklis; c - išmetiklis;
1 - išpjova tūtos dugneliui; 2 - išpjova išmetikliui;
3 - kreipiantysis kyšulys; 4 - anga išmetiklio ašiai;
5 - kovinis kyšulys; 6 - išilginis griovelis atmušamajam kyšuliui; 7 - išmetiklio spyruoklė; 8 - išmetiklio ašis; 9 - kaištis

Daužiklis turi smaigalį ir užlaidą kaišteliui.

Išmetiklis su spyruokle ištraukia tūtą iš lizdo ir išlaiko tol, kol ji susitinka su atmušamuoju kyšuliu. Išmetiklis turi užkabą tūtos užkabinimui, lizdą spyruoklei ir išpjovą ašiai.

Kaištelis įtvirtina daužiklį ir išmetiklio ašį.

5.8. Gražiklis (22 pav.) gražina spynos rėmą su spyna į priekinę padėtį. Jis susideda iš spyruoklės, kreipiančiojo ir palankaus (judriojo) strypo ir movos.

22 pav. Gražiklis:

1 - gražinamoji spyruoklė; 2 - kreipiantysis strypas;
3 - judrusis strypas; 4 - mova

Kreipiantysis strypas užpakalinėje dalyje turi atramą spyruoklei, kulnį su iškyšomis susijungti su uoksu ir kyšulį uokso dangteliui fiksuoti.

Judrusis strypas priekiniame gale turi užlenkimus movai uždėti.

5.9. Dujų vamzdelis su apdanga (23 pav.) susideda iš dujų vamzdelio, priekinės ir užpakalinės jungiamųjų movų, apdangos ir metalinio pusžiedžio.

23 pav. Dujų vamzdelis su vamzdžio apdanga:

1 - dujų vamzdelis; 2 - kreipiančiosios briaunos dujų stūmokliui; 3 - priekinė jungiamoji mova; 4 - vamzdžio apdanga; 5 - užpakalinė jungiamoji mova; 6 - kyšulys

Dujų vamzdelis nukreipia dujų stūmoklį. Jis turi kreipiančiąsias briaunas. Dujų vamzdelis priekiniu galu užmaunamas ant dujų kameros antvamzdžio.

Apdanga apsaugo šaulio rankas nuo nudegimų šaudant. Ji turi lataką, kuriame įtvirtintas metalinis pusžiedis, atstumiantis apdangą nuo dujų vamzdelio (tai neleidžia apdangai klibėti, džiūstant jos medienai).

Apdanga įtvirtinta ant dujų vamzdelio tarp priekinės ir užpakalinės movų. Užpakalinė mova turi kyšulį, į kurį remiasi dujų vamzdelio uždariklis.

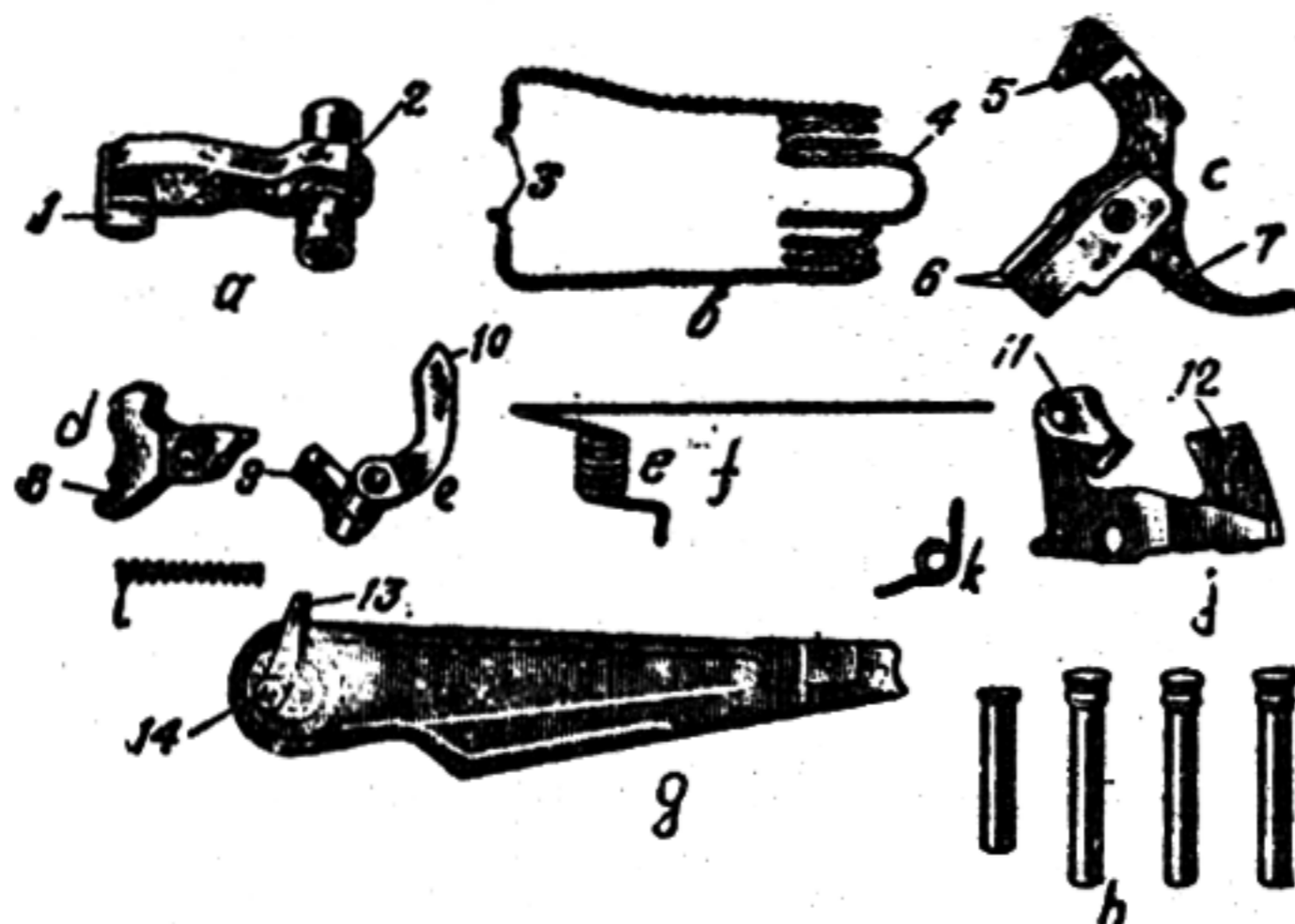
5.10. Paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas (24 pav.) paleidžia gaiduką iš kovinės užkabos arba nuleistuko užkabos, smogia į daužiklį, užtikrina šaudymą serijomis ar pavieniais šūviais, šaudymo nutraukimą, padeda išvengti šūvių esant neužrakintai spynei ir nustato saugiklį.

Paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas įtaisytas uokse trimis vienodomis ašimis. Jis susideda iš gaiduko griebtuvo pavieniama šūviams su spyruokle, autonuleistuko su spyruokle ir keitiklio.

Gaidukas su skeliamąja spyruokle smogia į daužiklį. Jis turi kovinę užkabą, autonuleistuko užkabą, kaklelius ir angą ašiai. Skeliamoji spyruoklė uždėta ant gaiduko kaklelių ir sava kilpa laužia gaiduką, o galais – remiasi į stačiakampius nuleistuko kyšulius.

Gaiduko delstuvas sulėtina gaiduko judesį į priekį, kad sumažintų šūvių sklaidą šaudant serijomis. Jis turi priekinį ir užpakalinį kyšulius, angą ašiai ir spyruoklę; prie užpakalinio kyšulio kaišteliu pritvirtintas spragtukas.

Nuleistukas laiko gaiduką kovinėje užkaboje (kai gaidukas atlaužtas) ir jį paleidžia. Jis turi figūrinį kyšulį, angą ašiai, stačiakampius kyšulius ir uodegėlę. Figūriniu kyšuliu jis laiko gaiduką kovinėje užkaboje.

24 pav. Paleidžiamojo-smogiarojo mechanizmo dalys:

a – gaidukas; b – skeliamoji spyruoklė; c – nuleistukas; d – gaiduko pavienių šūvių griebtuvas; e – autonuleistukas; f – autonuleistuko spyruoklė; g – keitiklis; h – ašys; i – gaiduko griebtuvo spyruoklė; j – gaiduko delstuvas; k – delstuvo spyruoklė; l – skeliamoji užkaba; 2 – autonuleistuko užkaba; 3 – lenktieji galai; 4 – kilpa; 5 – figūrinis kyšulys; 6 – stačiakampiai kyšuliai; 7 – uodegėlė; 8 – išpjova; 9 – kyšulys (ramstis); 10 – svirtis; 11 – spragtukas; 12 – priekinis kyšulys; 13 – sektorius; 14 – kaklelis

Gaiduko pavienių šūvių griebtuvas sulaiko gaiduką po šūvio atlaužtoje padėtyje, jei šaudant pavieniais šūviais nuleistukas nebuvo atleistas. Jis įtaisytas ant vienos ašies su nuleistuku. Griebtuvas turi spyruoklę, angą ašiai ir išpjovą, į

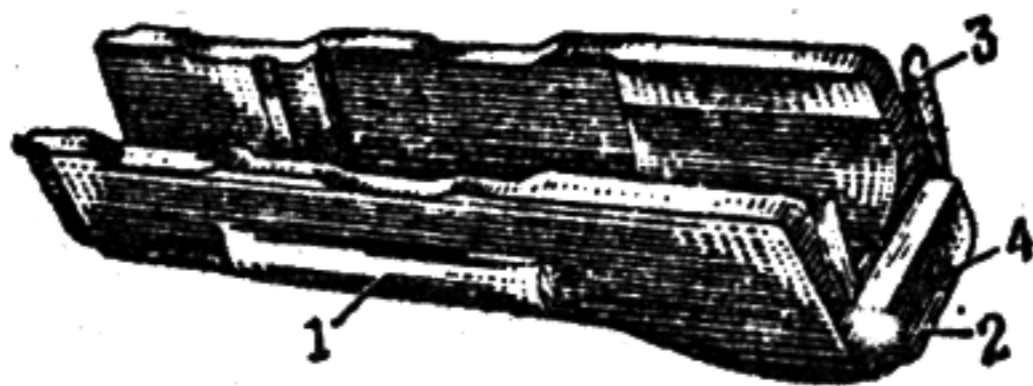
kurią įeina keitiklio sektorius šaudant serijomis ir sustabdo griebtuvą. Be to, ši išpjova neleidžia sektoriui pasisukti pirmyn, kai keitiklis yra saugiklio padėtyje.

Autonuleistukas su spyruokle automatiškai paleidžia gaiduką šaudant serijomis, taip pat jį blokuoja, esant neužrakintai spyrai. Jis turi kyšulį (ramstį), kuriuo laikomas gaidukas autonuleistuko užkaboje, svirtį autonuleistukui pasukti, spyruoklę.

Spyruoklė įtaisyta ant tos pačios ašies. Trumpuoju galu ji sujungta su autonuleistuku, o jos ilgasis galas eina išilgai kairiosios uokso sienelės iki žiedinių autonuleistuko išdrožių, gaiduko ir nuleistuko ašių, neleisdama joms iškristi iš savo vietų.

Keitikliu nustatoma automatinė ar pavienė ugnis, taip pat jis atlieka saugiklio funkciją. Jis turi sektorių su kakleliais, įtaisytais uokso sienelės angose. Apatinė keitiklio padėtis nustatoma pavieniams šūviams, vidurinė - šūviams serijomis, o viršutinė - kaip saugiklis.

5.11. Apsodo lovelis (25 pav.) įtaisytas šaudymo patogumui ir apsaugo šaulio rankas nuo nudegimų.

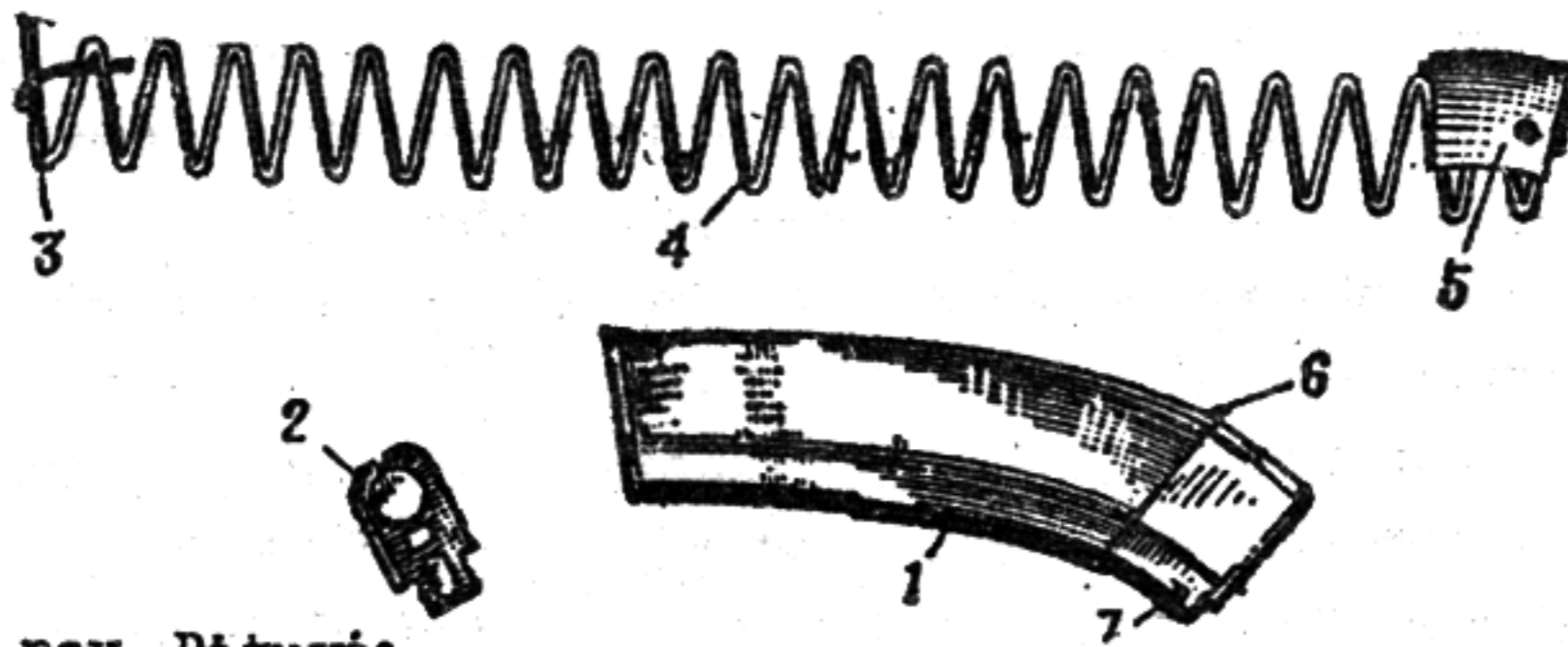

25 pav. Apsodo lovelis:

1 - atramos pirštams; 2 - kyšulys; 3 - metalinis intarpas; 4 - grūstuvo anga

Jis tvirtinamas prie vamzdžio apačios jungiamąja mova ir prie uokso - kyšuliu. Lovelyje yra metalinis intarpas (tarpiklis), į kurį remiasi vamzdis, o išorės šonuose - atramos pirštams. Lovelio ir apsodo išpjovos susijungdamos sudaro vamzdžio ir dujų vamzdelio vėsinimo angas.

5.12. Į dėtuve (26 pav.) sudedami šoviniai ir iš jos tiekiami į uokną.

26 pav. Dėtuvė:

1 - korpusas; 2 - dangtelis; 3 - atraminė fiksavimo plokštelė; 4 - spyruoklė; 5 - padaviklis; 6 - atraminis kyšulys; 7 - užkaba

Dėtuvė susideda iš korpuso, dangtelio, atraminės plokštelės, spyruoklės ir padaviklio.

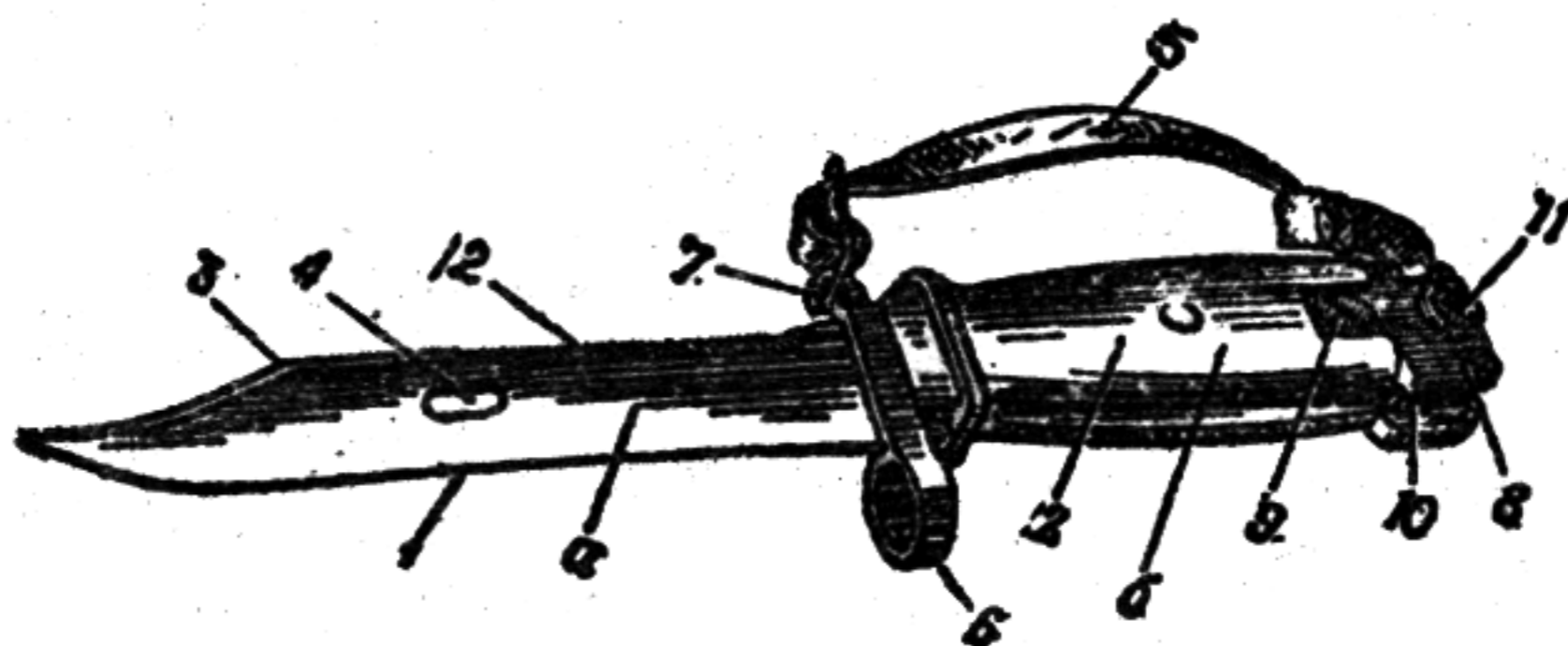
Korpusas jungia visas dėtuvės detales. Jo šoninės sienelės turi skliautelius, kurie neleidžia iškristi šoviniams, ir kyšulius, ribojančius padaviklio eigą. Priekinėje lentelėje yra užkaba, tvirtinama prie uokso. Užpakalinėje korpuso sienelėje, apačioje, yra kontrolinis langelis šovinių skaičiui dėtuvėje nustatyti. Korpuso sienelėse yra stangrumo briaunos.

Apačioje korpusą uždarytas dangteliu. Dangtelyje yra anga atraminės plokštelės kyšuliui.

Korpuso viduryje yra padaviklis ir spyruoklė su atramine plokšte. Padaviklis dešinės jo sienelės vidine lenkte įtaisytas spyruoklės viršutiniame gale. Padaviklis turi kyšulį, kuris šovinius dėtuvėje guldo šachmatine tvarka. Atraminė plokštelė pritvirtinta neatskiriamai prie apatinio spyruoklės galo ir savo iškyla (kyšuliu) fiksuoja dėtuvės dangtelį. Plastmasinių dėtuvų sandara nesiskiria nuo metalinių.

5.13. Durtuvas-peilis (27 pav.) tvirtinamas prie automatinio šautuvo prieš ataką ir naudojamas susiremti su priešų grumtynėse. Kitais atvejais jis naudojamas kaip peilis, pjūklas metalui pjauti ar žirklių vietai kirpti. Elektros tinklo laidus reikia kirpti po vieną, prieš tai nuėmus durtuvo diržą ir makštų kabę. Kerpančiam laidą reikia stebėti, kad rankos nesiliestų prie metalinių durtuvas-peilio dalių. Daryti praėjimus elektrizuotose vietų užtvartose durtuvas-peiliu leidžiama.

Durtuvas-peilis susideda iš sąmenų ir rankenos.

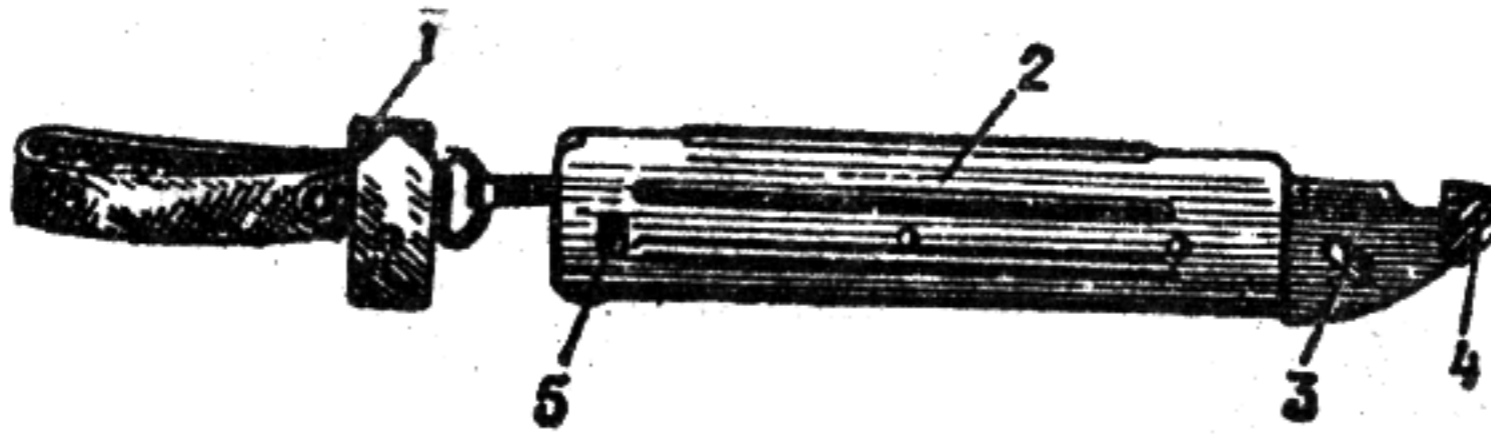
27 pav. Durtuvas-peilis:

1 - ašmenys; 2 - rankena; 3 - pjaunančioji briauna;
4 - anga; 5 - diržas; 6 - žiedas; 7 - užkaba; 8 -
apsauginis kyšulys; 9 - antgalio sraigtas; 10 - iš-
ilginiai grioveliai; 11 - spragtukas; 12 - pjūklas

Ant ašmenų yra pjaunančioji briauna, pjūklas. Pjaunančioji briauna, sujungus durtuvą su makštimis, naudojama kaip žirklys. Dar yra anga, į kurią įstatoma makštų ašis.

Rankena yra tam, kad būtų patogiau durtuvu-peiliu naudotis bei tvirtinti prie automatinio šautuvo. Rankenos priekyje yra žiedas užmauti stabdiklį ant kompensatoriaus, kyšulys, kuriuo durtuvas-peilis įsideda į kryptuko pagrindo griovelį, užkaba diržui; gale - išilginiai grioveliai (išdrožos), kuriais durtuvas-peilis užmaunamas ant atitinkamų kyšulių dujų kameros atramoje, spragtukas, apsauginis kyšulys, anga diržui, plastmasinės kriaušės ir diržas. Naujo modelio durtuvuose-peiliuose vietoj plastmasinių briaunų yra plastmasinis korpusas. Jis prie rankenos tvirtinamas metaliniu antgaliu ir varžtu. Antgalyje yra išilginiai grioveliai, kuriais durtuvas-peilis užmaunamas ant dujų kameros kyšulių.

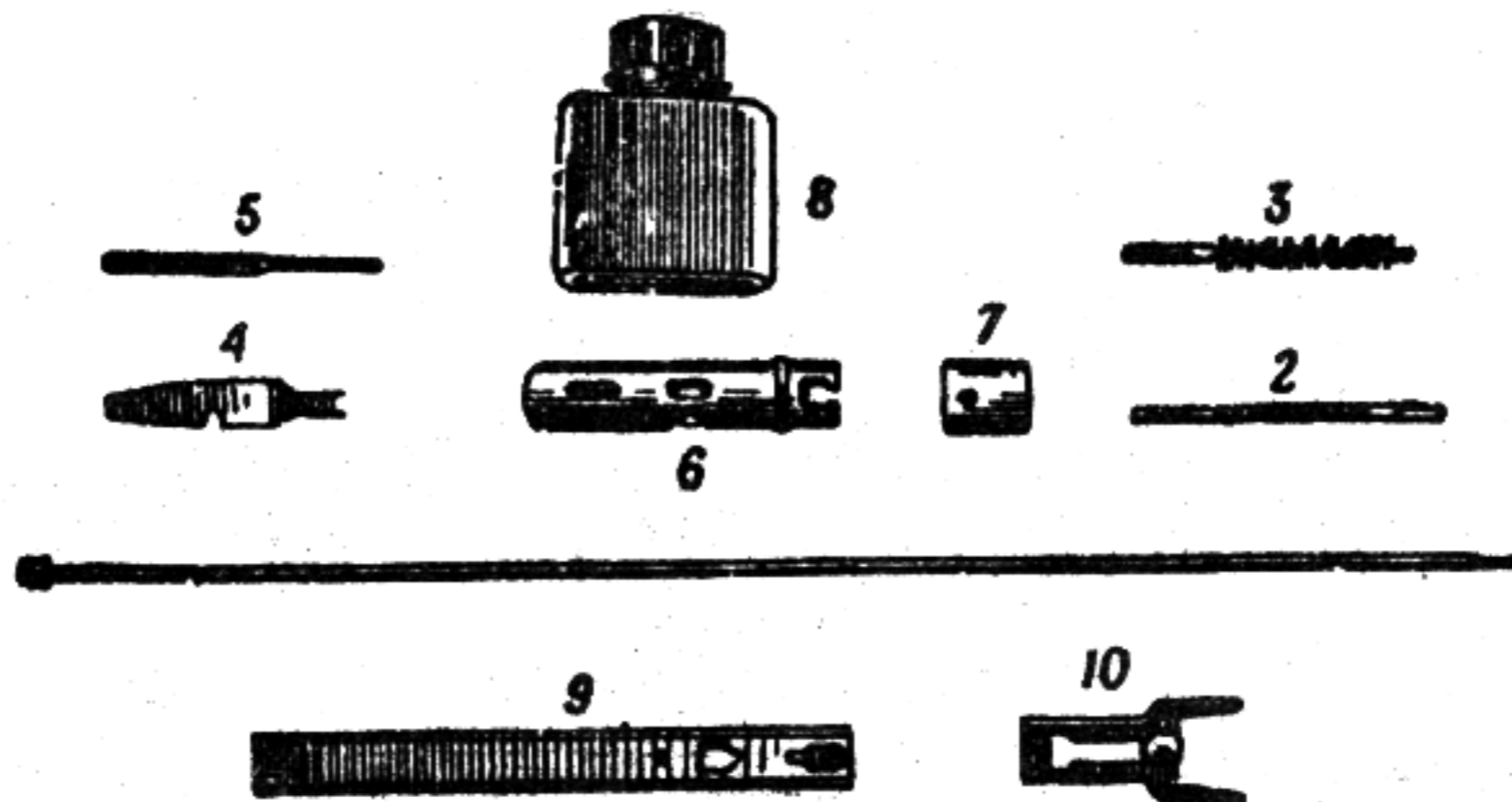
5.14. Makštys skirtos nešioti durtuvą-peilį ant juosmens diržo (28 pav.). Be to, makštys kartu su durtuvu-peiliu dar naudojamos vielai karpyti. Makštys turi kabę su kilpa ir sagtimi (sasaga), kyšulį-ašį, ribojančią atramą. Ašmenis makštyse laiko plokštelinė spyruoklė.

28 pav. Makštis:

1 - pakaba su kilpa; 2 - plastmasinis korpusas;
3 - kyšulys-ašis; ; 4 - atrama; 5 - fiksatorius

5.15. Priedai (28 pav.) naudojami automatiniam šautuvui iš-
erdyti, surinkti, valyti ir tepti. Priedai būna šie: grūstuvas,
valiklis, šepetėlis, atsuktuvas, išmuštuvas, kaištėlis, penalas
ir tepalinė.

29 pav. Priedai:

1- grūstuvas; 2 - valiklis; 3 - šepetėlis; 4 - atsuk-
tuvas; 5 - išmuštuvas; 6 - penalas; 7 - dangtelis;
8 - tepalinė; 9 - dėtuve; 10 - pereinamoji detalė

Grūstuvas naudojamas valant ir tepant vamzdžio kanalą, taip
pat kitų dalių kanalus ir ertmes.

Grūstuvas turi galvutę su anga išmuštuvui, sriegius valik-
liui ar šepetėliui užsukti, taip pat prapjavą skudurėliui ar pa-
kuloms prakišti. Grūstuvas dedamas po automatinio šautuvo vamzdžiu.

Valiklis naudojamas valant ir sutepant vamzdžio kanalą, taip
pat kitų dalių kanalus ir ertmes.

Šepetėlis naudojamas valant vamzdžio kanalą valymo skiediniu
(tirpalu).

Atsuktuvas, išmuštuvas ir kaištelis naudojami išardant ir surenkant automatinį šautuvą. Išpjova, esanti atsuktuvo gale, naudojama įsukti ar išsukti kryptukui, o šoninė išpjova - priveržti valikliui, jį užsukant ant grūstuvo. Kad būtų patogiau naudotis atsuktuvu, jis įstatomas į penalo šoninius plyšius. Valant vamzdžio kanalą, atsuktuvas įkišamas į penalą virš grūstuvo galvutės. Kaištelis naudojamas surenkant paleidžiamąjį-smogiamąjį mechanizmą. Jis sulaukia gaiduko griebtuvą ir delstuvą su spyruokle ant nuleistuko.

Penale laikomi priedai. Jis uždaromas dangteliu.

Penalas naudojamas kaip grūstuvo mova ar rankena atsuktuvui, taip pat dujų vamzdelio uždarikliui pasukti. Penalas turi angas: kiaušines - grūstuvui įstatyti valant automata; ovalines - atsuktuvui; stačiakampes - pasukti dujų vamzdelio uždarikliui.

Dangtelis naudojamas kaip vamzdžio antdėklis valant vamzdžio kanalą. Jis turi angą grūstuvui nukreipti, vidinius kyšulius ir išpjovas pritvirtinimui prie kompensatoriaus ar vamzdžio movos. Šoninės dangtelio angos skirtos išmuštuvui.

Tepalinėje laikomas tepalas ir ji nešiojama dėtuvių krepšio kišenėje.

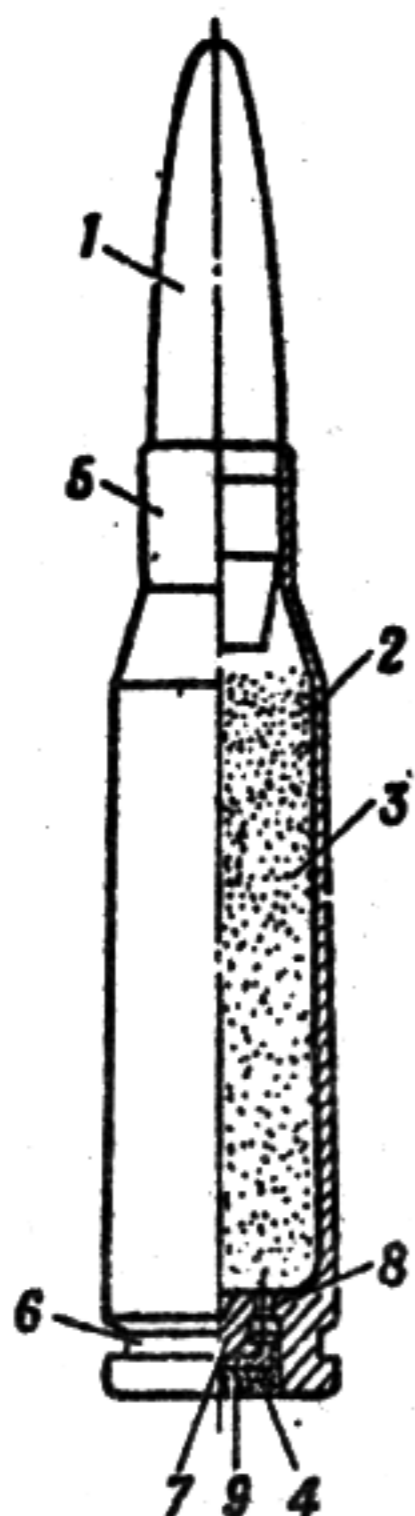
6. 5,45 mm koviniai šoviniai.

6.1. Kovinis šovinys (30 pav.) susideda iš kulkos, tūtos, parako užtaiso ir kapsulės.

6.2. 5,45 mm koviniai šoviniai gaminami su paprastomis ir specialios paskirties kulkomis: trasuojančiomis ir šarvamušėmis-pašėgamosiomis. Specialiųjų kulku priekinė dalis nudažyta skiriamąja spalva.

Trasuojanti kulka (31 pav.) taip pat naudojama naikinti priešo karius. Be to, lėkdama ore ji apie 800 m nuotoliu palieka švytintį pėdsaką, kuris padeda koreguoti ugnį ar nurodo taikinį.

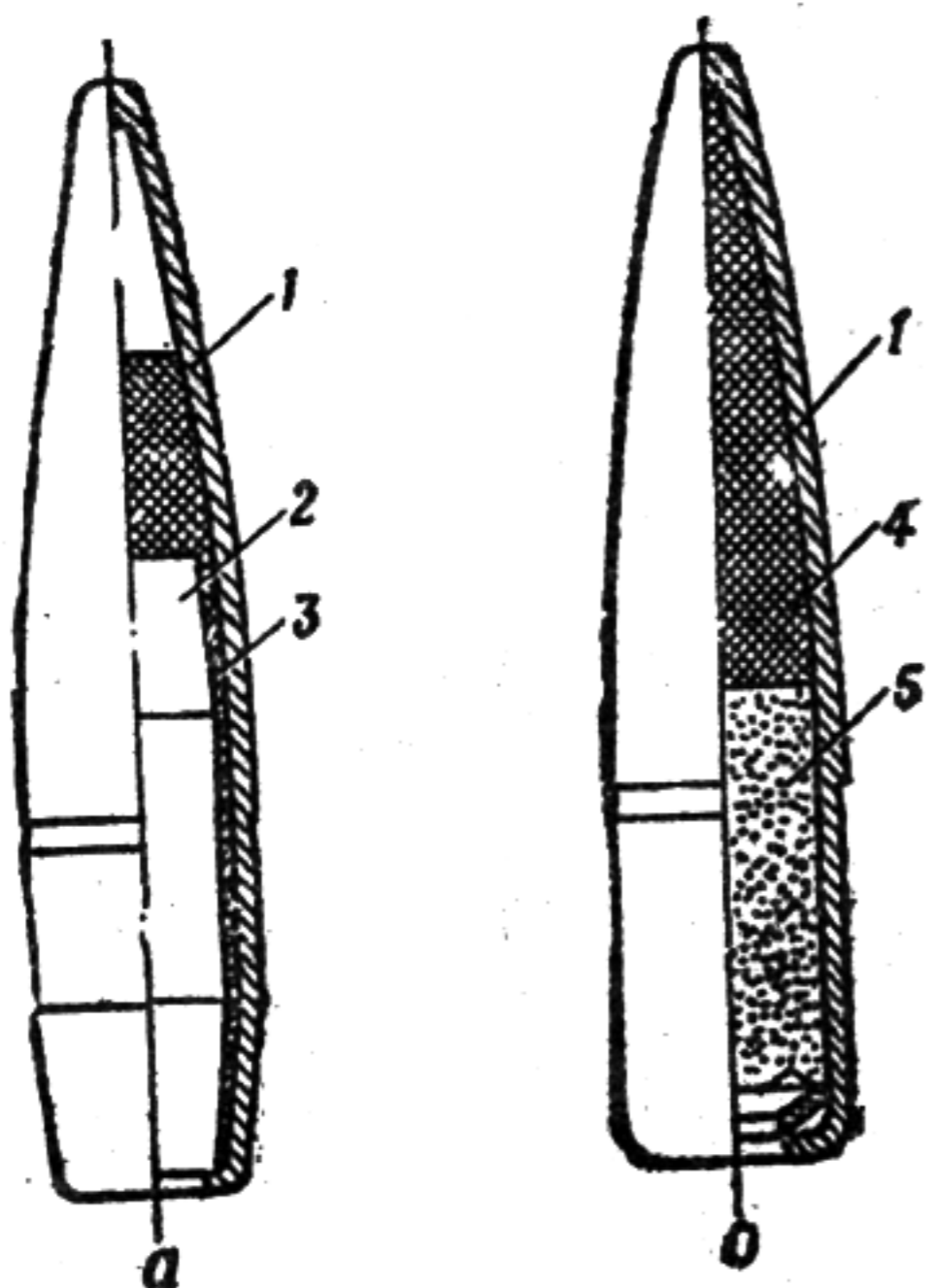
Trasuojančios kulkos kevalo priekinėje dalyje yra šerdis, o gale - cilindras su įpresuota trasuojančia medžiaga. Šūvio metu parako užtaiso liepsna uždega trasuojančią medžiagą, kuri lekiant kulka palieka ryškų švytintį pėdsaką, gerai matomą dieną ir naktį. Kulkos priekinė dalis nudažyta žaliai.

30 pav. Kovinis šovinys:

- 1 - kulka; 2 - tūta (tūtelė);
- 3 - parako užtaisas; 4 - kapsulė;
- 5 - kaklelis; 6 - griovelis;
- 7 - priekalėlis; 8 - uždegimo anga;
- 9 - jautri smūgiui medžiaga

Paprastoji kulka (31 pav.) naudojama naikinti priešą, išsidsčiusį atvirai ar su kulka pramušama maskuote. Ji turi tom-paku (vario ir cinklo lydinys) dengtą plieninį kevalą ir plieninę šerdį. Tarp kevalo ir šerdies yra švino gaubtuvas.

31 pav. Kulkos:

- a - paprastoji su plienine šerdimi; b - trasuojanti;
- 1 - kevalas; 2 - plieninė šerdis; 3 - švino gaubtuvas;
- 4 - švino šerdis; 5 - trasuojanti medžiaga

6.3. Tūta jungia visas šovinio dalis, apsaugo parako užtaisą nuo išorės veiksmų ir sulaiko parako dujas, kad nesklisų spygnos pusėn. Ji turi korpusą parako užtaisui, kaklėli kulakai įtvirtinti ir dugną. Dugno išorėje yra ištekintas griovelis išmetikliui užkabinti. Tūtos dugne yra lizdas kapsulei ir dvi uždegimo angos.

6.4. Parako užtaisas užtikrina kulakai slenkamąjį judesį. Užtaisas daromas iš piroksilino parako.

6.5. Kapsulė uždega parako užtaisą. Ji susideda iš žalvario gaubtelio, įpresuotos į ją medžiagos, užsidegančio smūgio ir folijos skritulėlio, dengiančio šią medžiagą.

6.6. 5,45 mm šoviniai pakuojami į medines dėžes. Jose būna po dvi metalines dėžutes, kuriose telpa po 1080 šovinių. Iš viso dėžėje - 2160 šovinių.

Ant dėžių šoninių sienelių yra žalios juostos, jei dėžėje su-pakuotos trasuojančios kulkos. Kiekvienoje dėžėje yra peilis metalinių dėžių atidarymui.

AUTOMATO GEDIMAI ŠAUDANT IR JŲ ŠALINIMAS

Tinkamai automatą naudojant ir prižiūrint jis ilgai ir užtikrintai veikia. Tačiau dėl mechanizmų užteršimo, dalių susidėvėjimo bei prastos priežiūros šaudant gali atsirasti gedimų.

Gedimą, atsiradusį šaudant, reikia bandyti pašalinti iš naujo automatą užtaisant. Jeigu tai nepavyksta, būtina atrasti gedimo priežastį ir ją šalinti, kaip nurodyta žemiau.

Gedimai ir jų charakteristika	Gedimų priežastys	Šalinimo būdai
Šovinio nepadaavimas Spyna priekyje, bet neiššovė - lizde nėra šovinio	<ol style="list-style-type: none"> 1. Netvarkinga arba užteršta dėtuve 2. Netvarkingas dėtuvės spragtukas 	<p>Iš naujo užtaisyti automatą ir tęsti šaudymą. Pakeisti dėtuvę. Jeigu netvarkingas dėtuvės spragtukas - remontuoti dirbtuvėje.</p>

Gedimai ir jų charakteristika	Gedimų priežastys	Šalinimo būdai
<p>Šovinio įsiremimas</p> <p>Šovinys kulka įsiremė į vamzdžio drūtgalį, automato paslankiosios dalys vidurinėje padėtyje</p>	<p>Palenkti dėtuves šoninių sienelių skliauteliai</p>	<p>Pašalinti įsiremusį šovinį ir tęsti šaudymą. Jeigu gedimas pasikartos - pakeisti dėtuvę.</p>
<p>Užsikirtimas</p> <p>Spyna priekinėje padėtyje, šovinys lizde, gaidukas nuleistas - bet neiššovė</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Netvarkingas šovinys. 2. Netvarkingas daužiklis arba paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas; sutirštėjęs arba užterštas tepalas. 	<p>Iš naujo užtaisyti automata ir tęsti šaudymą. Pasikartojus gedimui apžiūrėti ir išvalyti daužiklį bei paleidžiamąjį-smogiamąjį mechanizmą; jeigu jie sudilę ar sulaužyti - remontuoti dirbtuvėje.</p>
<p>Tūtelės neištraukimas</p> <p>Tūtelė lizde, kitas šovinys įsiremė į ją kulka, judančios dalys sustojo vidurinėje padėtyje</p>	<p>Purvinas šovinys arba lizdas</p>	<p>Atitraukti spynos rėmą atgal ir jį laikant atskirti dėtuvę. Spyna arba grūstuvu ištraukti tūtelę iš lizdo. Tęsti šaudymą. Gedimui pasikartojus išvalyti lizdą, šovinius ir ištrauktuką. Tęsti šaudymą. Sugedus ištrauktukui - remontuoti dirbtuvėje</p>
<p>Tūtelės prispaudimas arba neatmušimas</p> <p>Tūtelė neišmetama iš uokso, o pasiliko spynos priekyje arba ištumta atgal į lizdą</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Užterštas lizdas, dujų kanalai arba judančios dalys. 2. Užterštas arba netvarkingas išmetiklis 	<p>Atitraukti spynos rėmą atgal, išmesti tūtelę ir tęsti šaudymą. Pasikartojus gedimui išvalyti dujų kanalus, judančias dalis ir lizdą, judančias dalis sutepti. Esant netvarkingam ištrauktukui, automata remontuoti dirbtuvėje.</p>

AUTOMATINIŲ ŠAUTUVŲ PRIEŽIŪRA

7. Automatinių šautuvų laikymas padaliniuose.

7.1. Už padalinio ginklų ir šaudmenų laikymą atsako jo vadas. Ginklai visada laikomi neužtaisyti, dėtuve atskirta, durtuvas-peilis nuimtas, nuleistukas (gaidukas) nuleistas, saugiklis įjungtas, taikiklio žymeklis nustatytas pastovioje padėtyje.

Karys privalo ginklą laikyti visada švarų, tvarkingą, elgtis su juo atsargiai ir saugiai, laiku ginklą apžiūrėti.

7.2. Kareivinėse ir stovykloje automatiniai šautuvai laikomi specialiose piramidėse (spintose), jose atskirai laikomos dėtuvės dėklai, durtuvai-peiliai ir tepalinės bei automatų (kulkosvaidžių su sudedama buože užvalkalas. Laikiniai apsistojus kokiose nors patalpose ginklus reikia laikyti sausoje vietoje toliau nuo durų, krosnių ir kitų šildymo prietaisų. Kovinėje aplinkoje ginklas laikomas prie savęs arba rankose.

7.3. Per pratybas, žygio metu ginklas su pritvirtinta dėtuve laikomas pakabintas ant peties, prie krūtinės arba per petį. Diržas turi būti įtemptas taip, kad ginklas nesidaužytų į amuniciją. Kitos dėtuvės yra dėkle.

7.4. Važiuojant automobiliu arba šarvuočiu automatinis šautuvas laikomas rankose vertikaliai tarp kelių. Važiuojant traukiniu ginklą reikia paguldyti vagone taip, kad jis nenukristų ir nebūtų sugadintas.

8. Automatinio šautuvo valymas padaliniuose

8.1. Automatinis šautuvas visada turi būti tvarkingas, švarus suteptas ir paruoštas šaudymui. Todėl turi būti laiku valomas, apžiūrinamas, tepamas bei taisyklingai laikomas.

8.2. Automatinis šautuvas padaliniuose valomas:

ruošiantis šaudymui;

po šaudymo - tuoj pat šaudykloje; ten valomas ir suteptamas vamzdis, uoksas, dujų kamera, dujų stūmoklis, spygnos rėmas ir spygna; galutinai ginklas valomas sugrįžus iš šaudyklos ir 3-4 dienas iš eilės;

po tarnybos ir pratybų lauke nešaudžius - sugrįžus į padalinį kovinėje situacijoje ir ilgalaikiuose mokymuose - kasdieną mūšių ir mokymo pertraukų metu;

jeigu ginklas nebuvo naudojamas - ne rečiau kaip vieną kartą per savaitę.

8.3. Automatinį šautuvą išvalius - sutepti. Tepamas tik gerai

išvalytas ir sausas metalo paviršius tuoj pat po valymo, kad ant metalo nepakliūtų drėgmė.

8.4. Automatinio šautuvo valymui ir tepimui tiesiogiai vadovauja skyrininkas. Skyrininkas turi: nustatyti reikiamą ginklų išardymo, valymo ir tepimo laipsnį; patikrinti priedų tvarkingumą ir medžiagų, skirtų valymui, kokybę; patikrinti valymo kokybę ir duoti leidimą ginklą tepti ir surinkti; patikrinti ginklų sutepimą ir surinkimą.

8.5. Karininkai privalo periodiškai dalyvauti valant padalinyje ginklus ir tikrinti valymo kokybę.

8.6. Kareivinėse ir stovyklose ginklai valomi specialiai tam skirtose vietose ant stalų, o kovinėje situacijoje ir per pratybas ant švirių patiesalų, lentų, faneros ir pan.

8.7. Šaudyklose po šaudymo ginklų vamzdžio kanalai valomi specialiai tam skirtu skiediniu., jeigu jo nėra - skystu šautuvų tepalu. Ginklai, išvalyti šaudykloje skystu šautuvų tepalu, sugrižus į kareivines būtinai valomi specialiu skiediniu.

Lauke valoma ir tepama tik skystu šautuvų tepalu.

8.8. Automatinio šautuvo valymo tvarka:

paruošti vietą valymui;

paruošti valymo ir tepimo priemones;

dalinai ginklą išardyti;

apžiūrėti priedus ir paruošti juos valymui;

išvalyti vamzdžio kanalą ir išplauti skystu ginklų tepalu arba vamzdžio valymo skiediniu;

išvalyti dujų kamerą, dujų vamdelį, stabdiklį-kompensatorių, plauti juos skystu ginklų tepalu arba vamzdžių valymo skiediniu;

likusias metalines dalis sausiai nušluostyti medžiagine skiaute;

medinės dalis nušluostyti sausa skiaute.

Karys, baigęs valymą, praneša apie tai skyrininkui ir, gavęs jo leidimą, ginklą sutepa.

Iš šalčio įneštą ginklą į šiltą patalpą galima valyti po 10-20 min.

8.9. Automatinio šautuvo tepimo tvarka:

sutepamas vamzdžio kanalas, lizdas ir stabdiklis-kompensatorius;

sutepamos plonu tepalo sluoksniu likusios metalinės dalys, mechanizmai;

po tepimo automatinis šautuvas surenkamas ir patikrinama,

kaip veikia.

8.10. Automatinio šautuvo valymui ir tepimui naudojama:

skystas šautuvų tepalas - ginklų valymui ir jo dalių ir mechanizmų tepimui, kai oro temperatūra nuo + 5 °C iki -50 °C;

šautuvų tepalas - ginklų vamzdžio kanalui, jo dalių ir mechanizmų tepimui po valymo; šis tepalas naudojamas, kai oro temperatūra aukštesnė nei +5 °C;

vamzdžių valymo skiedinys (RČS tipo) - valyti vamzdžio kanalus ir toms ginklo dalims, kurias veikė parako dujos.

Skiedinys gali būti gaminamas padalinyje: vienam litrui geriamojo vandens imama 200 g amoniako angliarūgštės ir 3-5 g kalio bichromato. Skiedinys laikomas stiklinėje taroje, tamsioje ir šaltoje vietoje neilgiau kaip 7 paras. Metalinėje tepalinėje laikyti skiedinį draudžiama;

medžiaginės skiautės arba gofruotas popierius;

pakulos (išvalytos nuo spalių) - tik vamzdžio kanalui valyti.

Griovelių, išpjovų, išėmų valymui galima naudoti medines lazdeles.

AUTOMATINIŲ ŠAUTUVŲ APŽIŪRA

9. Bendrieji reikalavimai

Ginklus apžiūrint tikrinamas jų švarumas, sutepimas ir paruošimas šaudymui.

9.1. Kareiviai ir puskarininkiai ginklus apžiūri:

kiekvieną dieną;

einant į tarnybą, pratybas, mokymus, o kovinėje situacijoje - periodiškai kiekvieną dieną ir prieš kovinės užduoties vykdymą; ginklus valant.

9.2. Karininkai ginklus apžiūri periodiškai pagal instrukciją (patvirtintą Krašto apsaugos ministro) bei prieš šaudymą, sargybą ir kovinės užduoties vykdymą.

9.3. Surasti ginklų gedimai ir trūkumai turi būti tuoj pat šalinami. Jei tai padalinyje negalima padaryti, netvarkingi ginklai atiduodami į remonto padalinius.

10. Kareiviai ir puskarininkiai ginklus apžiūri tokia tvarka:

10.1. Apžiūros metu įsitikinti, ar yra visos ginklo detalės bei mechanizmai, ir patikrinti: ar nėra ant viršutinių detalių rūdžių, purvo, taip pat išpaudų, įbrėžimų, įkirtimų, kurie trukdy-

tų normaliam ginklo mechanizmų darbui; ar nėra įdaužų, plyšių ir įskilimų medinėse (plastmasinėse) ginklo dalyse, ar gerai laikosi grūstuvai; be to, būtina neardant ginklo patikrinti, ar gerai sutepti metalinių dalių paviršiai, ar yra diržas, dėtuvas, durtuvas-peilis ir kitos komplekto dalys.

10.2. Patikrinti taikiklio ir kryptuko tvarkingumą; įsitikinti, ar vamzdžio kanale nėra pašalinių daiktų; patikrinti, ar gerai veikia detalės ir mechanizmai.

10.3. Tikrinant taikiklį ir kryptuką būtina įsitikinti, kad taikmenėlio išpjovoje nėra įkirtimų, žymeklis laisvai slenka taikiklio plokštele ir spragtukas užtikrintai jį fiksuoja reikiamoje padėtyje, spyruoklė gerai prilaiko taikiklio plokštelę, kryptukas nesulenktas ir gerai laikosi slydelėje, bruožas ant slydelės sutampa su bruožu ant kryptuko pagrindo; slydelė tvirtai laikosi kryptuko pagrinde.

Tikrinant naktinio šaudymo prietaisus reikia įsitikinti, ar jie gerai fiksuojami ant taikmenėlio ir kryptuko ir ant jų yra pakankamai besišviečiančio naktį mišinio.

Tikrinant automatinį šautuvą su naktinio matymo taikikliais, be to, būtina patikrinti, ar taikikliai patikimai tvirtinami prie ginklų ir kaip jie veikia.

10.4. Tikrinant ginklų detalių ir mechanizmų veikimą reikia: keitiklį nustatyti į automatinės ugnies padėtį (AB), paimti už spynos rėmo rankenėlės ir atitraukti ją atgal iki galo ir paleisti ją - spynos rėmas turi energingai sugrižti į priekinę padėtį; vėl atitraukti spynos rėmą už rankenėlės iki galo atgal, nuspausti nuleistuko uodegėlę ir, prilaikant spynos rėmą už rankenėlės, pamažu jį atleisti; kai spynos rėmas sugrižta į priekinę padėtį turi būti girdimas gaiduko smūgis į daužiklį;

nustatyti keitiklį į pavienės ugnies padėtį (OB), nuspausti nuleistuko uodegėlę, atitraukti spynos rėmą už rankenėlės atgal iki galo ir, neatleidžiant nuleistuko uodegėlės, atleisti spynos rėmą; atleisti nuleistuko uodegėlę - turi būti girdimas spragtelėjimas - ~~gaidukas išsivijina~~ iš pavienių šūvių griebtuvo ir atsis-toja ant kovinės užkabos; po to įjungti saugiklį ir nuspausti nuleistuko uodegėlę; nuleistuko uodegėlė neturi judėti atgal, o gaidukas turi pasilikti ant kovinės užkabos; išjungti saugiklį ir nuspausti nuleistuko uodegėlę - turi būti girdimas gaiduko smūgis į daužiklį.

Tikrinant šovinių padavinį į lizdą, tūtelės (ar šovinių) ištraukimą ir atmušimą reikia:

užtaisyti dėtuve mokomaisiais šoviniais, pritvirtinti ją prie ginklo ir, nenuspaudus dėtuvės spragtuko, pamėginti atskirti dėtuve - dėtuvė turi lengvai prisitvirtinti prie uokse ir dėtuvės spragtukas turi užtikrintai fiksuoti ją; užtaisyti ginklą kelis kartus;

mokomieji šoviniai iš dėtuvės turi būti lengvai išstumiami į šovinių lizdą ir energingai išmetami iš uokso lauk.

Tikrinant automatinius šautuvus su sudedama buože būtina patikrinti jo fiksavimą vienoje ir kitoje padėtyse.

Dėtuvė tvarkinga, jei ant korpuso ir jo užlenkimų nėra plyšių, įkirtimų, nuoskalų, įlenkimų, kurie trukdytų šovinių padavimui iš dėtuvės į uokso langelį; atraminės fiksavimo plokštelės kyšulys turi užtikrintai laikyti dėtuvės dangtelį.

Padaviklis, veikiamas spyruoklės, turi energingai grįžti į viršutinę padėtį.

Automatinio šautuvo durtuvas-peilis yra tvarkingas jei: durtuvas-peilis tvirtai laikosi ant automatinio šautuvo, lengvai nušima ir fiksuojamas makštyse.

Ant ašmenų neturi būti įkirtimų, įdaužų, o ant makštų ir rankenėlės - įtrūkimų, plyšių, atskalų.

10.5. Tikrinant automatinį šautuvą valymo metu būtina patikrinti atskirai kiekvieną dalį ir mechanizmą, ar nėra metalo nutrupėjimų, įkirtimų, rūdžių ir purvo, o ant medinių (plastmasinių) dalių - plyšių ir nuolaužų. Ypatingą dėmesį reikia skirti vamzdžio kanalo, dujų kameros, dujų vamzdelio ir dujų stūmoklio būklei.

10.6. Apžiūrint priedus būtina patikrinti, ar visi jie yra, ir visų priedų daiktų tvarkingumą.

Tikrinant grūstuvą, valiklį ir šepetėlį reikia ant grūstuvo užsukti valiklį bei šepetėlį ir iš akies patikrinti, ar jie nesulenkti; valiklis ir šepetėlis turi tvirtai laikytis ant grūstuvo; užsukti valiklį bei šepetėlį ir iš akies patikrinti, ar jie nesulenkti; valiklis ir šepetėlis turi tvirtai laikytis ant grūstuvo, o viršutinė valiklio dalis - laisvai sukstis; šepetėlis turi būti švarus, o šeriai neturi kristi.

Ant penalo neturi būti įtrūkimų, įlenkimų. Pro mažąją šoninę angą grūstuvo galvutė neturi pereiti. Tepalinė neturi būti įtrūkusi, įlinkusi. Tepalinės dangtelis turi turėti tarpiklį ir standžiai užsisukti ant tepalinės kaklelio. Iš tepalinės neturi tekėti tepalas.

Atsuktuvas turi būti be įlenkimų, įkirtimų, įdaužų ant ašmenų

ir išpjovos sienelių.

Išmuštuvai turi būti tiesūs, be įkirtimų.

10.7. Apie visus trūkumus, nustatytus ginklų apžiūros metu, kareiviai ir puskarininkiai privalo nedelsiant pranešti savo vadiui.

11. Karininkai ginklus apžiūri jų neardydami ir išardžius.

11.1. Juos apžiūrėti vadovaujantis 10 punkto reikalavimais.

12. Apžiūrint išardytus ginklus karininkas privalo: dalinai ir visiškai išardyti ginklą, sausai nuvalyti jo detales ir mechanizmus;

sutikrinti ginklo detalių numerius ir kruopščiai apžiūrėjus kiekvieną detalę ir mechanizmą įsitikinti, kad ant metalinių dalių nėra įlinkimų, įdubimų, sugadintų sraigčių, rūdžių ir purvo, ant plastmasinių, medinių - plyšių, įdaužų ir įskilimų.

12.1. Apžiūrint vamzdį pagrindinį dėmesį reikia kreipti į vamzdžio kanalo būklę. Vamzdžio kanalas apžiūrinamas iš laibgalio: į uokšą įdedamas baltas popierius, o vamzdžiui suteikiama tokia padėtis, kad šviesa atsispindėtų nuo popieriaus ir apšviestų vamzdžio kanalą. Sovinio lizdas apžiūrinamas iš drūtgalio.

Vamzdžio kanale gali būti aptiktas:

išdegų tinklelis - besikeičiančios plonos linijos paprastai prasidedančios iš drūtgalio; toliau šaudant tinklelio vietoje susidaro įskilimai, plyšiai ir pradeda trumpėti chromas atskirose vietose, kurios didėja iki susidaro chromo nuoskalos; nepakankamai kruopščiai valant, jų vietoje gali būti rūdys;

kiaurymės - žymios duobutės metale, susidarančios po didelio šūvių, iššautų iš vamzdžio, skaičiaus arba ilgai veikiant rūdimis chromo nuoskalų vietas, vamzdį, kuriame yra jau chromo nuoskalų arba kiaurymių, reikia ypač kruopščiai valyti; graižtvų laukelių trynimasis arba graižtvų laukelių kampų suapvalėjimas - jie pastebimi plika akimi.

vamzdžio išsipūtimas pastebimas vamzdžio kanale kaip skersinis tamsus žiedas (ar pusė žiedo) arba išgaubtas metalas ant vamzdžio paviršiaus; galimybę šaudyti iš vamzdžio, turinčio išsipūtimą, nustato karininkas; ginklas, turintis vamzdžio išsipūtimą, be pastebimo metalo paviršiaus išgaubtumo, tinkamas šaudymui, jei tenkina jo taiklumas.

Apžiūrint vamzdį iš išorės, būtina patikrinti fiksatoriaus veikimą ir ar nėra ant dujų kameros antvamzdžio nuopjovos įkirtimų, įdaužių.

Išjungus fiksatorių, stabdiklis-kompensatorius. (liepsnos gesintuvas) turi lengvai nuo vamzdžio nusisukti.

12.2. Apžiūrint uokšą, reikia patikrinti, ar nenulaužtas atmušamasis kyšulys; nėra įlenkimų ir įkirtimų ant atlankų; nejuda buožės ir pistoleto rankenėlės; veikia dėtuvės spragtukas.

12.3. Apžiūrint spynos rėmą, reikia atkreipti dėmesį į dujų stūmoklio sutvirtinimą, kuris turi šiek tiek sūpuotis.

12.4. Apžiūrint spyną, būtina patikrinti daužiklio ir išmetiklio tvarkingumą.

Tikrinant daužiklį, reikia spyną laikyti vertikaliai, o paskui pasukti 180° kampu - daužiklis, veikiamas savo svorio, turi pasislinkti spynoje. Pastūmus daužiklį pirmyn iki galo, smaigalys turi išeiti į priekį pro tūtelės dugno išpjovos angą. Ant daužiklio smaigalio neturi būti išdegų ar ištrupėjimų.

Tikrinant išmetiklį, reikia jį paspausti pirštu ir atleisti - išmetiklis, veikiamas spyruoklės, turi energingai sugrižti į buvusią padėtį. Įstatyti mokomąjį šovinį į išmetiklio užkabą ir pamėginti ištraukti jį pirmyn - išmetiklio užkaba turi tvirtai laikyti šovinį. Ant išmetiklio užkabos neturi būti ištrupėjimų.

12.5. Apžiūrint gražiklio ir paleidžiamojo-smogiamojo mechanizmo dalis, reikia patikrinti, ar nėra sulaužytų ir sulenktų spyruoklių bei lūženų, plyšių ant detalių.

13. Šovinių apžiūra.

13.1. Šoviniai apžiūrimi prieš šaudymą, tarnybą.

Apžiūrint šovinius, būtina patikrinti:

ar nėra ant tūtelių rūdžių, purvo, įlenkimų, ar nejuda kulka;

ar nepažaliavo kapsulė;

ar kapsulė neišeina į priekį aukščiau tūtelės dugno paviršiaus;

ar nėra tarp kovinių šovinių mokomųjų ir tarp mokomųjų - kovinių.

Visi netvarkingi šoviniai atiduodami į sandėlį.

Jei šoviniai sudulėjo, susipurvino, ar ant jų paviršiaus pasirodė žaluma bei rūdys, juos reikia išvalyti sausa švaria skiaute.

TURINYS

AUTOMATO SANDARA, SAUGUS NAUDOJIMAS, PRIEŽIŪRA IR LAIKYMAS	3
1. Automatinio šautuvo paskirtis ir kovinės savybės	3
2. Automatinio šautuvo sandara ir veikimas	4
3. Durtuvo-peilio tvirtinimas ir nuėmimas	6
4. Automatinio šautuvo išardymas ir surinkimas	7
AUTOMATINIO ŠAUTUVO DALIŲ IR MECHANIZMŲ, PRIEDŲ IR ŠOVINIŲ PASKIRTIS IR SANDARA	12
5. Automatinio šautuvo dalių ir mechanizmų paskirtis ir sandara.	12
6. 5,45 mm koviniai šoviniai	25
AUTOMATO GEDIMAI ŠAUDANT IR JŲ ŠALINIMAS	27
AUTOMATINIŲ ŠAUTUVŲ PRIEŽIŪRA	29
7. Automatinių šautuvų laikymas padaliniuose	29
8. Automatinio šautuvo valymas padaliniuose	29
AUTOMATINIŲ ŠAUTUVŲ APŽIŪRA	31

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija
Krašto apsaugos mokykla
5,45 MM KALASNIKOVO AUTOMATINIS ŠAUTUVAS AK74
Mokymo priemonė
Parengė A.Venckus
Redagavo J.Glosaitė

Pasirašyta spausdinti 1993 06 01. SL Nr. 1525. Užs. Nr. 219.
Popierius vynioj. Formatas 60x84/16. 2,09 sąl.sp.l. 1,74
apsk.leid.l. Tiražas 210 egz. Sutartinė kaina

Leidybines paslaugas suteikė Valstybinis leidybos centras,
Laisvės pr. 60, 2019 Vilnius

Spausdino UAB "Kerminas", Savanorių pr. 221, 2053 Vilnius

623.442.4

Pe-105

Pe-105